KARYS

1967
KOVAS - MARCH
Nr. 3

1967
Nr. 3 (1430)

KARYS

Redaktorius — Zigmas Raulinaitis
Administratorius — Leonas Bileris
Redaktoriaus pavaduotojas — Jonas Rūtenis

Dail. literatūros dalį redaguoja — Vincas Jonikas

Atskirus skyrius redaguoja:
P. Petrušaitis — Tremties Trimitas
E. Petrauskaitė — Šaulė Tremtyje

Balys Brazdžionis — Lietuviai Kariai Laisvajam Pasaulyje
Bronius Balčiūnas — Karinės Žinios
Leidžia — L. V. S. Ramovė New Yorko Skyrius

TURINYS

Panemunės šile ..... viršelis
J. Miškinis — Kumščio jėga yra laikina 33
J. Puzinas — Lietuvių laisvės kovos amžių bėgyje 34
P. Gudelis — Širvintų miesto ir apskr. Karo komendantūra 38
A. Grigaitis — Apie Varėnos poligono stovyklą 1941 m. 42
R. Liormonas — Vietinės kariuomenės brigada 44
B. Balčiūnas — Sovietų pažiūros į politikos ir karo santykį 46
P. Būtėnas — Šiluva—ne centras 48
Tremties Trimitas 54
Šaulė Tremtyje 57
Lietuviai Kariai Laisvajame Pasaulyje 59
Karinės Žinios 60
Kronika 61

ATSTOVAI: Baltimore ..... M. ŠIMKUS
Chicago ..... J. STANKŪNAS
Cleveland ..... L. LEKNICKAS
Los Angeles .... O. ŽADVYDAS
Philadelphia .. A. IMPOLĖNAS
Australija ..... V. ŠALKŪNAS

PLATINTOJAI

JUNGTINĖSE AMERIKOS VALSTYBĖSE

Boston, Mass. — "Baltic Florists"

Chicago, Ill. — J. Karvelis, "Marginiai, H. Naujoks, "Parama", K. Rožanskas, G. Šilingaitė, Kareckas, Edv. Štangenbergas.

Detroit, Mich. — V. Perminas ir S. Malinauskas

Grand Rapids, Mich. — J. Belinis

Kenosha, Wis. — B. Juška

Los Angeles, Calif. — V. Prižgintas
Newark, N.J. — Kazys Trečiokas

Omaha, Nebr. — J. Kantanavičius

Woodhaven, N.Y. — J. Pašukonis ("Aidas") "Romuva"

Waterbury, Conn. — V. Vaitkus

KANADOJE:

Hamilton, Ont. — Z. Orvidas

Toronto, Ont. — Augustinas Kuolas, P. Misevičius

Montreal, Que. — "Parish Library"

ANGLIJOJE:

"Dainora" — 74 Priory Road, Kew Surrey

AUSTRALIJOJE:

A. Kubilius — 131 Crozier Avenue, Edwardstown, So. Australia

P. Mažylis — 1 Taroonga Court, Norlane, Vic.

L. Vasiliūnas — 26 Gwynne St., Firle So. Australia

VENEZUELOJE:

Kun. A. Perkumas, SDB
Centro Lituano, Plaza Principal de La Vega, Caracas

THE WARRIOR, magazine for the veterans, of Lithuanian descent and for Lithuanians in the wide world. Published monthly except July and August by "KARYS" — 916 Willoughby Avenue, Brooklyn, N. Y. 11221, U. S. A. Subscription $6.00 per year. Single copy 60 cents.
SECOND CLASS POSTAGE PAID AT BROOKLYN, N. Y.

KU biblioteka
093 00523798 4

Atgaivintas Jungtinėse Amerikos Valstybėse 1950 metais

KARYS

Įsteigtas Lietuvoje 1919— Nepriklausomybės kovų— metais

PASAULIO LIETUVIŲ KARIŲ - VETERANŲ MĖNESINIS ŽURNALAS

Nr. 3 (1430) KOVAS - MARCH 1967

KUMŠČIO JĖGA YRA LAIKINA

JONAS MIŠKINIS

Kaip po nakties išaušta giedras rytas, kaip po šaltos ir sustingusios žiemos sušvinta pavasario saulė, taip tautų gyvenime po ilgų vergijos ir nevilties metų, per ilgą pasiaukojimo darbą ir kovą sušvinta gyvenime laimė, kuri sujungia tautą visa vienijančiais brangios idėjos ir susipratimo spinduliais.

Gyvenimo pavyzdžiai rodo, kad nebuvo dar atsitikimo, kad pasiryžęs žmogus negalėtų pasiekti geidžiamojo tikslo, o ką besakyti apie pasiryžimo jungiamą tautą. Pavojus, audros greitumu, užklupo Lietuvą, okupantai pavergė ją ir jos laisvę purvuose sutrypė.

Skaudūs įvykiai daug mus pamokė, apie daug ką privertė pagalvoti ir susimąstyti. Ir čia vėl prisimintina taisyklė, kad svetimieji mūsų tautai nieko, be nelaimių, nedavė ir neduos. Visa, ko pasiekė lietuvių tauta, buvo pasiekta krauju, kova ir ryžtinga dvasios kūryba. Per 1918-920 metų kovas lietuviai aiškiai parodė savo nepalaužiamą ryžtą ginti laisvę ir stiprinti savitą kultūrą.

Istorija byloja, kad žmonija per keletą tūkstančių metų yra išgyvenusi daugybę karų ir revoliucijų. Tų visų gyvenimo sukrėtimų pradžios ir pabaigos — vienodos. Didingas kurio nors užkariautojo žengimas į priekį, dažnai po kelių ar keliolikos metų, būna palydimas nelaukto žlugimo. Taip buvo su senovės galiūnais, taip įvyko su Mussoliniu, Hitleriu, Stalinu, Chruščevu ir taip įvyks su dabartiniais Kremliaus despotais. Priespaudos ir ginklo jėga daug ko nepasiekiama.

Todėl neveltui sakoma, jog gėrio idėja yra amžina, o kumščio jėga — laikina. Juk ir pirmieji krikščionys su šypsena mirdavo Romos cirko arenoje liūtų draskomi, nes jie tikėjo, kad per jų auką sustiprės krikščionybės idėja. Ar jie apsiriko? Ar apsiriko mūsų pirmieji savanoriai, partizanai, šauliai, žuvę kovose dėl Lietuvos nepriklausomybės? Ar jie netikėjo, kad savo mirtim jie kuria tėvynei naują gyvenimą?

Kaip anais laikais Lietuvą jungė viena mintis, taip ir nūdien, sunkios vergijos akivaizdoje, turime pasauliui rodyti tą patį jaunatvišką užsidegimą, tą patį ryžtą ir tą patį susiklausymą. Juk vienybėje jokie pavojai nebaisūs. Vienybėje ir sunkiausi darbai nugalimi.

Kasmet pavasarį atgyjanti gamta mus tarsi moko, kad kiekvienas vargas turi savo pabaigą. O kasdiena, iš ryto, šaukia mus į naujus darbus ir patriotinis tautos dvasios pakilimas skatina mus visus prie Lietuvos laisvinimo darbų.

VELYKŲ ŠVENČIŲ PROGA,
MIELIEMS MŪSŲ SKAITYTOJAMS IR BENDRADARBIAMS
LINKIME DAUG DŽIAUGSMO

KARYS

LIETUVIŲ LAISVĖS KOVOS AMŽIŲ BĖGYJE

J. PUZINAS

Laisvė yra didžiausia atskiro individo, tautos ir visos žmonijos vertybė. Be laisvės neįmanoma jokia kūryba ir tuo pačiu pažanga. Laisvė žmogui yra įgimta, jis veržiasi į ją, o pavergtas — skursta ir nyksta. Laisvė yra tiek brangi, kad jai išsaugoti ir ginti nesigailima didžiausių aukų, įskaitant ir brangiausią gyvybės auką. Egoistiniais sumetimais dažnai kesinamasi į atskiro žmogaus ar net tautos bei valstybės laisvę. Tada kyla ilgų ir atkaklių kovų dėl laisvės, to neįkainojamo turto. Gražiausios ir garbingiausios kovos — kovos dėl teisės ir tautos laisvės. Visais laikais jos nužymėtos geriausių tautos sūnų kančia ir krauju. Ir visas lietuvių tautos gyvatos kelias yra nužymėtas kovomis dėl laisvės, nuo pat lietuvių tautos susidarymo prosenovėje iki šių dienų, kada Lietuva klastingo ir žiauraus rytų kaimyno yra parkluodyta, engiama ir naikinama.

Lietuvių tautai buvo lemta apsigyventi ant didžiojo kelio tarp Rytų ir Vakarų, kur kertasi dviejų labai skirtingų pasaulių kultūros ir idėjos: iš vienos pusės nuolat grasė mūsų tautai germanų veržimasis į Rytus, beieškant gyvenamosios erdvės ir dar neišnaudotų turtų, iš kitos pusės veržėsi slavai, kurių ekspansija ilgainiui įgijo imperialistinį pobūdį. Ir vienų ir kitų kaimynų veržimasis į Lietuvos kraštą prasidėjo dar proistorėje. Slaviškoji banga, įsisiūbavusi VII amžiaus pradžioje, ilgainiui užliejo didelius toli rytuose nusikišusius lietuvių gyvenamuosius plotus. Pakraštinių sričių gyventojai dingo slavų bangose. Apie lietuvių bei jų artimųjų giminaičių sodybas teliudija išlikę upių ir ežerų vardai, kurie siekia aukštutinę Volgą, sritis į vakarus nuo Maskvos ir Kursko, pietuose Černigovą ir Pinską, o vakaruose atskirų vietovardžių aptinkama net už Vyslos, Pamaryje. Vieną lietuvių giminės atplaišą *galindus* mini ir rusų XI-XII amž. metraščiai.[1] Pagal Ipatijaus metraštį, tuo metu galindai tebegyvenę prie aukštutinės Protvos, ties Možaisku, į vakarus nuo dabartinės Maskvos.

Lietuviai ypačiai nuo XII amž. pradžios ėmė puldinėti slavų gyvenamas sritis. Livonijos kronikininikas Henrikas rašo, kad lietuviai savo žygiais jau XII amž. pradžioje gąsdinę visas kaimynines tautas, o "rusai bėgdavo per miškus ir kaimus, kai tik išvysdavo kad ir nedaugelį lietuvių, kaip bėga kiškiai pamatę medžiotoją" (Et fugerunt Rutheni per silvas et villas a facie Lithuanum licet paucorum, sicut fugiunt lepores ante faciem venatorum).[2] Todėl ir nenuostabu, kad

P. Laskausko medžio drožinys — Kunigaikštienė Gražina

1219 metais Volinijos-Haličo kunigaikštienė Romanovienė sudarė taikos sutartį su dvidešimčia Augštaičių ir Žemaičių kunigaikščių. Vyresniųjų kunigaikščių tarpe dalyvavo jau Mindaugas su savo vyresniuoju broliu Dausprungu, Živinbutas, Daujotas ir Vilikaila.[3] Netrukus Mindaugas ėmė plėsti savo valstybės ribas rytuose ir pietų rytuose. O Vytauto laikais, kaip žinia, Didžiosios Lietuvos Kunigaikštijos riba siekė net Juodąją jūrą. Tačiau ši milžiniška Lietuvos ekspansija į tolimuosius slavų kraštus neišplėtė jos etnografinių ribų: lietuvių branduolys tebegyveno savo senosiose žemėse, o užimtuosius kraštus valdė Didžiojo Kunigaikščio šeimos nariai, dažniausiai broliai, ar artimi patikėtiniai — vietininkai, kurie ilgainiui ir patys nutausdavo svetimųjų tarpe. Ir tie Lietuvos žygiai į tolimąsias rusų žemes pareikalavo daug aukų; pasiekta gražių pergalių, bet neapsieita ir be skaudžių pralaimėjimų.

Iš vakarų ir pietų vakarų nedavė ramybės labai ekspansyvūs germaniškos kilmės kaimynai. Jau nuo IX amžiaus pradžios danų ir švedų protėviai, vadinami vikingais, normanais ar variagais, stengėsi pavergti Baltijos pakraščiuose gyvenančius prūsus ir kuršius. Turime žinių, kad kurį laiką pajūrio sritys net buvo įjungtos į danų ir švedų valstybės ribas. Čia taip pat vyko atkaklių kovų dėl savo laisvės. Yra išlikęs gana platus aprašymas kovų Apuolės pilyje, Skuodo vls.[4] Ten rašoma, kad toli nuo švedų gyvenusi viena gentis, vadinama kuršiais, kuri kadaise priklausiusi švedų valdžiai, bet jie sukilę ir stengęsi tapti nepriklausomi. Danai, tatai žinodami, 853 metais surinkę didelę daugybę laivų ir nuvykę į jų kraštą, norėdami jų turtus išplėšti ir žmones sau pasivergti. O ta valstybė turėjusi 5 sritis. Ten gyveną žmonės, patyrę apie danų atvykimą, susispietę į vieną junginį ir pradėję narsiai gintis. Ir jiems atitekusi pergalė: pusė danų žmonių buvę iššudyta, pusė jų laivų apiplėšta, pagrobta iš jų aukso, sidabro ir kitokio turto. Išgirdę apie tai švedai, panorę išgarsėti ir su didele kariuomene užpuolę tas sritis. Po 5 dienų jie pasiekę Apuolės pilį, kurioje buvę net 15,000 kovotojų. Švedams atvykus, gyventojai užsidarę pilyje. Tada švedai iš lauko ėmę pulti pilį, o apuoliškiai iš vidaus drąsiai priešintis. Taip praėjusios 8 dienos, ir kiekvieną dieną nuo ryto iki vakaro apuoliškiai narsiai grūmęsi kovoje. Ir iš vienos ir iš antros pusės daugelis žuvę, bet nei vieni, nei antri pergalės nepasiekę. Ir tik devintą dieną apuoliečiai buvę priversti pasiduoti, su švedų karalium Olofu sudarę santarvę, pasižadėję atiduoti švedams visą auksą ir ginklus, pernai paimtus iš danų, be to, už kiekvieną žmogų, esantį pilyje, pasižadėję duoti po pusę svaro sidabro. Karalius ir kunigaikščiai, paspaudę pilėnams dešiniąsias, sudarę taikos sutartį ir, gavę daugybę turto bei 30 įkaitų, džiaugdamiesi grįžę pas savuosius į Švediją . . .

Daug geriau esame informuoti apie lietuvių kovas su Vokiečių ordinu, kuris, prisidengęs krikščionybės platinimo skraiste, norėjo atimti lietuviams laisvę ir juos pavergti. Kiek daug didvyriškumo ir ištvermės parodyta beveik du šimtmečius trukusiose kovose su vokiečiais bei jų talkininkais. Ta kova buvo nelygi: lietuviams teko atsispirti prieš geriausiai anais laikais organizuotą, iš visų Europos kraštų sutelktą ir gerai ginkluotą kariuomenę. Vokiečių ordino metraščiuose aptinkame gausybę kryžiuočių ir kalavijuočių žygių į Lietuvą, kurių metu Lietuvai teko labai daug nukentėti, bet vokiečiams nepavyko palaužti kovingos lietuvių dvasios. Į lietuvių laisvės kovų garbės lentą tapo įrašyti didieji laimėjimai: 1236-ji metai ties Šiauliais, 1259-ji Skuodo lygumoje, 1260-ji ties Durbe ir 1410-ji ties Žalgiriu. O kur visa daugybė kitų mažesnių kovų, laimėjimų ir pralaimėjimų! Štai keletas būdingesnių kovų fragmentų, paimtų iš vokiečių kronikų.

1279 kalavijuočiams pasistačius Daugpilio pilį, vos trumpam praslinkus laikui, čion karalius Traidenis ir su juo lietuvių būriai prie pilies raiti atjojo. Jie pastatę keturias dideles svaidykles, ir dieną naktį svaidė didžius akmenis. Vežė juos čia pagonys nuo pat ryto iki vakaro. Reik čia tiesą pasakyti: jie išdaužė daug šulų aplinkui pilį, — prisipažįsta vokiečių metraštininkas.[5]

1208 kalavijuočiai buvo įsiveržę į Lietuvą, ir paskirstę kariuomenę po kaimus, rado juos tuščius, nes visi vyrai su moterimis ir vaikais buvo pabėgę. Lietuviai, pastebėję priešą, savo greitais žirgais apsupo kalavijuočius iš visų pusių ir, kaip buvo pripratę, sukinėjosi aplink, tai pabėgdami, tai vėl juos persekiodami, ir, leisdami ietis ir strėles, daugelį sužeidė. Po ilgos kovos kai kurie (vokiečiai) sužeisti krito, kai kurie buvo priešų (lietuvių) pagauti ir į Lietuvą nuvežti, kai kurie bėgdami išsigelbėjo ir grįžo į Rygą pranešti, kas atsitiko. Išgirdęs apie savųjų pabėgimą ir lietuvių drąsumą, Rygos miestas nuliūdo ir staiga rygiečių citra pavirto gedulu ir jų dainos verkiančiųjų balsais . . .

Apie garsų kryžiuočių ir jų talkininkų pralaimėjimą prie Durbės 1260 metais taip rašoma Petro Dusburgiečio kronikoje:[6] "1260 metais Livonijos ir Prūsijos broliai su stipriomis kariuomenėmis suėjo patiekti maisto Švento Jurgio pilies (t.y. Jurbarko) broliams. Kai tik priartėjo prie šios pilies, atvyko pasiuntinys, pranešdamas, kad 4000 lietuvių naikina vieną Kuršo dalį, degindami, plėšdami ir liedami daugelio krikščionių kraują, o sugautas moteris ir vaikus išsiveda, pasiimdami su savimi drauge ir didelius kiekius grobio. Kryžiuočiams pradėjus pulti lietuvius, vokiečių talkininkai kuršiai (jie buvo vokiečių pavergti ir vyrai išvaryti į karą su lietuviais), iš užpakalio ėmė pulti krikščionis, o lietuviai kovėsi su vokiečiais iš priekio . . . Pagaliau po ilgo pergalės svyravimo broliai (atseit, kryžiuočiai), Viešpačiui leidžiant, pralaimėjo mūšį(nes jų kariuomenės visas pajėgumas buvo sulaužytas . . . Šioje kovoje Durbės paupiuose žuvo brolis Burchardas, Livonijos magistras, ir brolis Henrikas Botelis, Prūsų maršalas, ir su jais 150 brolių, ir Dievo tautos tokia daugybė, kad jų skaičiaus net neteko girdėti. Po tokio parbloškimo priešai persekiojo bėgančius žmones, o šis bėgimas buvo toks išgąstingas, kad 3 ar 4 priešai iššudydavo šimtą krikščionių arba juos išsklaidydavo, be galo sugėdintus . . ."

Pasitaikydavo ir kitokių "išgąstingų" kryžiuočių bėgimų nuo lietuvių. Štai kaip rašoma Petro Dus-

Punios piliakalnis. Jame, manoma, buvo Margirio Pilėnai

burgiečio kronikoje apie 1290 metų Kolainių pilies (Užvenčio vls., Šiaulių aps.) puolimą:[7] "Magistras brolis Meneke smarkiai puolė Kolainių pilį su 500 raitininkų ir 2000 pėstininkų. Šioje pilyje viršininku buvo Surminas ir su juo buvo 120 rinktinių karo vyrų, kurie narsiai pasipriešino broliams. Pagaliau visi pilies žmonės, išskiriant 12 žmonių, buvo sunkiai sužeisti ir nuo pilies sienų kraujas tekėjo, tarsi patvinęs vanduo. Prietemoje tie 500 brolių raitininkų, kurie buvo skirti apsaugai, ilgo laukimo pribaigti, metėsi atgal su dideliu triukšmu ir dundesiu ir taip išgąsdino paprastus karius, kad jie nudūmė į laivus, manydami tat priešą esant. Broliai pakartotinai mėgino, bet nieku būdu negalėjo jų atkviesti atgal. Dėl to buvo priversti atsisakyti puolimo . . ."

Vokiečių kronikose rašoma ir apie upių laivyno susidūrimus. Pvz. 1313 metais yra įvykusi tokia lietuvių kova su kryžiuočiais.[8] Kronikoje rašoma: "Ragainės komendantas pastatydino karo laivą su sienomis ir daug kitų laivų. Kai su jais nuplaukė pulti Junigėdos (Veliuonos) pilies, stiprus vėjas ištiko laivą ir jėga jį nubloškė prie kranto. Lietuvių karalius (Vytenis), nugirdęs šio laivo sukeltą garsą, susirūpino pats ir su juo visa Lietuva. Turėjęs daug pasitarimų ir įvairių pasiūlymų šiam laivui sunaikinti. Pagaliau pasiuntė kilmingą ir karingą vyrą Surminą (anksčiau paminėtą Kolainių pilies gynėją, *J. P.*) su 100 laivų, kuriuose buvo 600 ir daugiau vyrų, ir dar 100 raitininkų . . . Pagaliau nukirtus virvę, kuria laivas buvo pririštas, laivas nuplaukė Nemunu žemyn ir, beplaukiant, jis buvo puolamas ir pagaliau paimtas ir sudegintas . . .

Apie 1320 metų Medininkų srities puolimą ir vieno kryžiuočio Gerardo galą šiaip rašoma:[9] "1320 Viešpaties metais maršalas brolis Henrikas su 40 brolių ir su raitininkais iš Sembos ir Klaipėdos nuvyko į Medininkų sritį. Kai pirmieji žvalgai pagal įprastus karo papročius šias apylinkes perėjo, naikindami jas ugnimi ir plėšimais, šios srities gyventojai, jau iš anksto pasiruošę, narsiai puolė tuos, kurie buvo prie brolių vėliavos. Abejose pusėse daugeliui žuvus, pagaliau buvo nukauti maršalas brolis Henrikas ir 29 broliai bei daug žmonių. Kiti keletą dienų bei naktų klaidžiojo išblaškyti dykumose ir, bado perbaigti, vargais negalais grįžo namo. Lietuviai savo dievams paaukojo sudegindami brolį Gerardą, vadinamą Rude, Sembos vaitą, šarvuotą ir besėdintį ant savo karo žirgo."

Dažnai Vokiečių ordino kronikos mini ir karo grobį, išgabentą iš Lietuvos. Pvz. apie kalavijuočių įsiveržimą į Varnių apylinkes taip rašoma:[10] "1370 metais Kuldingos komtūras su žmonėmis iš Kuršo įžengė į lietuvių žemę, kurią nuniokojo, būtent Pluotinę, Maluvą, Varnius ir Medininkus, iki ežero, vadinamo Pluotiniu. Nakvojo Viešvėnuose išsivesdamas 320 abiejų lyčių asmenų, taip pat 430 jaučių ir arklių . . ."

Tokių ir panašių žinių apie vokiečių kovas su lietuviais pilna to meto vokiečių kronikose. Jose gausu žinių apie kryžiuočių ir kalavijuočių puolimus, krašto nusiaubimą, pilių sudeginimą, belaisvių bei įkaitų išsivedimą, apie grūdų, galvijų ir arklių paėmimą grobiu ir kita. Be abejo, daug kur karių skaičius perdėtas, bet apskritai galime susidaryti gana aiškų vaizdą apie kovų pobūdį ir didžiulį lietuvių ryžtą ginti savo žemę.

Čia dar duosiu ištrauką, daugeliui jau žinomą, iš Pilėnų pilies didvyriško gynimo:[11] "1336 metais nemaža pagalba vėl atvyko iš Vokietijos ir kitų kraštų — kunigaikščių, ponų, diduomenės ir maldininkų. Jie buvo pasižadėję kovoti prieš pagonis ir netikinčius. Kilmingiausieji buvo Brandenburgo markgrafas, Hennenbergo grafas ir iš Prancūzijos Namiuro grafas. Vasario 25 dieną jie apgulė Pilėnų pilį, ją kelias dienas vieną po kitos puldami. Lietuviai gynėsi vyriškai. Buvo joje

4000 apsiginklavusių vyrų. Jie buvo subėgę į gerą apsaugą iš visos apylinkės kaimų su šeimomis, galvijais ir visu turtu bei lobiais, kai išgirdo riterius atvykstant. Riterių pulkas buvo ištroškęs jų lobio ir visokeriopai stengėsi įkopti į pilį. O lietuviai pasiryžo bet kam, tik neatiduoti pilies ir nepakliūti į priešo nagus, ypač dėl krikščionių tikėjimo, kuriuo taip baisėjosi, jog veikiau norėjo mirti. Pajutę, kad negalės ilgiau laikytis, kadangi pylimas ir užtvaros, nuolat puolamos, jau buvo pralaužtos ir iš dalies sunaikintos, uždegę didžią ugnį, sumetę į ją visas gėrybes, nugalabiję visas moteris ir vaikus ir sumetę lavonus į ugnį, vienas po kito patys išsižudė. Didesnioji dalis savo vadui Margiriui davėsi nukirsti sprandus . . . Didžioji dalis Ordino brolių galėjo stebėti tuos išgąstingus įvykius be verksmų ir dejavimų. Įsiveržę pilin kryžiuočiai, matydami tą baisų reginį, norėjo bent dalį išgelbėti, bet Margiris, didelis stiprus karžygys, su likusiais tarnais narsiai gynėsi ir dar nevieną galvą nukirto. Pagaliau jis pats nuskubėjo tamsian rūsin, kur buvo paslėpęs žmoną, kalaviju ją nužudė ir perskrodęs sau pilvą, sukritęs šalia žmonos, nelaimingai mirė. Pilis buvo sudeginta, iki pamatų išversta ir su žeme sulyginta. Taip riteriai grįžo į Prūsus, sužeisti ir be grobio, išskiriant galvijus . . ."

Kad ir daug lietuviams teko nukentėti nuo nuolatinių kryžiuočių bei kalavijuočių puolimų, kad ir turėta daugybė nuostolių žmonėmis ir turtu, kad ir Prūsai ilgiems amžiams pateko į svetimųjų rankas, bet lietuvių branduolys apgynė savo laisvę. Kad ir karų gerokai išvarginta, bet Lietuva sugebėjo sukurti didžiulę ir galingą imperiją plačiuose slavų gyventuose plotuose.

Tačiau Lietuva, pasiekusi didžios garbės ir laimėjimų vėlyvaisiais viduramžiais, po to pamažu ėmė smukti. Susidėjusi su lenkais, įklimpo į bajoriškos sauvalės ir netvarkos klampynę. Pagaliau Lietuva buvo išdraskyta ir pavergta. Po paskutiniojo Lietuvos ir Lenkijos valstybės padalijimo 1795-taisiais metais, prasidėjo sunkus ir ilgas, trukęs daugiau kaip 120 metų, lietuvių tautos kryžiaus kelias rusų okupacijoje. Rusų okupacinė valdžia stengėsi visomis priemonėmis nuslopinti lietuvių tautinę sąmonę ir Lietuvą pamažu įlieti į rusų tautos kūną. Sunku buvo anuomet tuojau ir atvirai išeiti į kovą už nepriklausomybę, nebuvo fizinių karinių jėgų grumtis su nugalėtojais, kurie, pasidaliję mūsų valstybę, dėjo pastangas išnaikinti Lietuvos vardą, lietuvių kalbą ir tikėjimą. Lietuvių tauta subruzdo tautiškai išsilaikyti, sustiprėti ir ryžosi pirma pasitaikiusia proga stoti į kovą už politinę savo laisvę. Sukilėlių naikinimas, jų trėmimas į Sibirą, spaudos draudimas ir visokios kitos lietuvių tautinio sąjūdžio stabdymo priemonės išūgdė dar didesnį lietuvių pasipriešinimą, dar labiau užgrūdino laisvės kovotojus. Lietuvių tautinė sąmonė neišblėso ir I pasaulinio karo audroms praūžus, Lietuva kėlėsi iš griuvėsių. Ilgos ir sunkios pastangos buvo apvainikuotos Vasario 16-sios aktu. Tas didysis laisvės aktas davė pradžią ir kitiems mūsų tautos laisvės žygiams. Laisvę reikėjo išūgdyti, išsaugoti ir ją apginti nuo priešų: rusų, lenkų ir bermontininkų, kurie siekė pavergti Lietuvą. Pradėjus grėsti pavojams krašto saugumui, 1918 metų lapkričio 23-sios dienos Lietuvos vyriausybės išleistu pirmuoju įsakymu besikuriančiai kariuomenei, šaukta savanoriai Tėvynės laisvės ginti. Ir su kokiu jaunatvišku užsidegimu stojo į savanorius mūsų kaimo ir mokyklų jaunimas, iš Rusijos grįžę kariai. Sunkią kovą net su trimis priešais savanoriai laimėjo, nes juos žygin vedė valia, galingesnė už visas kliūtis, stipresnė už priešų užmačias. Jie savo drąsa ir krauju įpynė į Lietuvos laisvės kovų garbės vainiką istorijon įrašytus laimėjimus ties Radviliškiu, Širvintomis, Giedraičiais ir kitose kovų vietovėse. Tai buvo pats didvyriškiausias Nepriklausomos Lietuvos laikotarpis, kada buvo sutelktos visos lietuvių dvasinės ir fizinės jėgos savarankiškumui užtikrinti. Todėl mes ir didžiuojamės ta kovos dvasia ir vieninga idėja, kuri apvainikavo didžiąsias laisvės kovas. Kartų kartos minės savanorius, kartų kartos lenks galvas tiems, kurie begindami laisvę paaukojo savo gyvybę. Savanoriai, praliedami savo kraują kovos lauke, drauge įliejo tą lietuvišką kraują į atgimusios valstybės kūną. Todėl tie vyrai yra gavę *savanorio-kūrėjo* vardą.

IŠNAŠOS

1. Plg. Ipatijaus kroniką, išspausdintą Polnoje sobranije russkich letopisej, t. II, 1908.
2. Henrici Chronicon Livoniae, bearbeitet von L. Arbusow und A. Bauer. Hannover 1955, p. 69.
3. Polnoje sobranije russkich letopisej, t. I, 1908, p. 735-736.
4. Vita Anskarii auctore Rimberto. Scriptores rerum Germanicarum in usum scholarum ex Monumentis Germaniae Historicis recusi. Hannoveriae 1884, p. 60-62.
5. Livlaendische Reimchronik. Paderborn 1876, p. 187-189.
6. Scriptores rerum Prussicarum, t. I, 1861, p. 96-97.
7. Scriptores rerum Prussicarum, t. I, 1861, p. 152.
8. Scriptores rerum Prussicarum, t. I, 1861, p. 179
9. Scriptores rerum Prussicarum, t. I, 1861, p. 185
10. Scriptores rerum Prussicarum, t. II, 1862, p. 96.
11. Scriptores rerum Prussicarum, t. II, 1862, p. 489-490.

ŠIRVINTŲ MIESTO IR APSKRITIES KARO KOMENDANTŪRA

P. GUDELIS

(Pradžia KARIO 1 nr.)

Tomis dienomis aš su savo suorganizuota Širvintų k-tūra per Panevėžį, Taujėnus atžygiavau į Ukmergę ir tik komendantūroje sužinojau apie lenkų ofenzyvą ir Širvintų užėmimą. Tuojau paskambinau į Kauną pasiklausti pas Rik. sk. viršininką, kas man daryti? Įsakė dalinį palikti Ukmergės k-to žinioje, o pačiam atvykti į Kauną pasitarti.

Pasitarimas užtruko porą dienų, nes Rik. sk. v-kas visdėlto norėjo mane įterpti tarp Trakų ir Ukmergės k-tūrų, kad užkimšus esamą spragą. Tuo reikalu jam reikėjo susitarti su minėtais komendantais. Pagaliau man buvo įsakyta laikinai apsistoti Ukmergės aps. priklausančiame Veprių miestelyje. Administruoti buvo pavesta lenkų dar neužimtus Širvintų aps. Gelvonių ir Pabaisko valsčius ir Ukmergės aps. Veprių valsčių. K-tūros kuopai buvo įsakyta "nešti sargybas bare nuo Vilijos ligi Šešuolių" (Ištrauka iš tarnybos lapo).

— — —

Gerb. Br. Kviklio suteiktomis man žiniomis, Veprių miestelis stovi šiauriniame Veprių ežero krante, netoli Šventosios upės (1,5 km), 17 km į pietvakarius nuo Ukmergės ir 21 km į šiaurės rytus nuo Jonavos. Vepriuose buvo gyvenama dar prieš Lietuvos valstybės įkūrimą. Didžiųjų kunigaikščių laikais Vepriai buvo pilis. Pirmą kartą Vepriai paminėti Vyganto kronikoje 1384 m., kai Vytautas, žemaičiams ir Ordinui padedant, žygiuodamas atsiimti iš Jogailos Vilnių, užėmė Veprių pilį. Kryžiuočių kronikose Vepriai minimi dažnai ir nurodoma, kad jie guli prie Šventupės. Tik vėliau piliai savo amžių atgyvenus, įsisteigė Veprių dvaras. Jo valdytojais yra buvę Kęsgaila, Oginskiai, Šemetai, Tizenhauzai ir k. XIX amž. pabaigoje Vepriai perėjo Platerių nuosavybėn.

Be puošnių dvaro rūmų, Vepriai turėjo gražią, 1910 m. pastatytą, bažnyčią. Veprių žymenybė buvo juos supančiuose pušynuose mūrinės Kalvarijos, kurios kasmet sutraukdavo daug maldininkų. Lietuvą atstatant Veprių dvaras priklausė grafui Marionui Plateriui, kuris dar prieš bolševikų užėjimą buvo pabėgęs į Lenkiją. Užėmę Veprius, bolševikai apiplėšė dvaro rūmus, apnaikino jo gausią biblioteką, o koplytėlių paveikslus naudojo šaudymo taikiniams.

Nedideliame Veprių miestelyje buvo sunku sutalpinti apie 150 žmonių dydžio komendantūrą. Reikėjo butų kareiviams, karininkams ir patalpos k-tūros raštinei. Vienintėlis laisvas pastatas buvo grafo Platerio rūmai. Grafo paliktas administratorius, senas invalidas, nepasižymėjo uolumu. Nutaręs rekvizuoti rūmus komendantūros reikalams, įsitikinau, kad jis nieko nebuvo padaręs, kad rūmus, bolševikams atsitraukus, kiek aptvarkius. Jie atrodė lyg tik vakar būtų plėšikų apleisti. Inventorius ir baldai buvo aplaužyti ir išmėtyti. Kambarių durys suskaldytos. Languose trūko stiklų. Buvusi didelė biblioteka buvo išdraskyta, spintų durys išlaužytos knygos buvo iš spintų išraustos ir net keliuose kambariuose išmėtytos. Sužinojęs, kad sveikesnius baldus išsinešiojo gyventojai, išleidau įsakymą, iš rūmų paimtą turtą grąžinti, o negrąžinusiems pagrasinau kratomis ir baudomis. Gyventojai sunešė tiek baldų, kad pakako įrengti butus ir raštinę.

Tarnyba fronte prieš lenkus buvo atliekama siuntinėjant į Pabaiską ir į Gelvonius karininkų vadovaujamus būrius. Jų pareiga buvo sekti lenkų kariuomenės judėjimą, neįsileidžiant į kautynes. Pora kartų toms užtvaroms teko pasitraukti, kai didesni lenkų vienetai artinosi prie Pabaisko ir Gelvonių. Lenkams pasišalinus, k-tūros užtvaros vėl sugrįždavo į ten. Tas lenkams nepatiko, po kiek laiko jie ten apgyvendino savo būrius. Tada iš k-tūros būdavo skiriamos kasdien žvalgybos į kaimus kairiajame Šventosios krante.

Komendantūros veikimo ribose per Šventąją nebuvo jokio tilto ir tik vienas keltas prie Slabados kaimo ties Vepriais. Juo kareiviai persikeldavo, o grįždami persitraukdavo jį į dešinįjį krantą. Privatūs asmenys keltu galėjo naudotis tik su komendanto leidimu. Susirėmimai įvykdavo, kai lenkai mėgindavo persikelti per upę. Tuo būdu Šventoji upė tapo gana saugia,

lenkams neperžengiama kliūtimi. Paupio gyventojams buvo draudžiama savo laiveliais perkeldinėti nepažįstamus asmenis.

Spalio mėn. pabaigoje lenkai vėl buvo pradėję veržtis pirmyn. Jie prisiartino prie Salako, 10 km nuo Utenos - Zarasų plento. Komendantūros bare jie užėmė Upninkus ir bandė poroje vietų persikelti per upę, bet būdavo kaskart k-tūros kareivių atremiami.

Komendantūros administracinei veiklai beveik nebuvo kuo pasireikšti. Kar. Pošiūno atvestiniai raštininkai mokėjo lenkų kalbą raštu, tai komendantūros įsakymus gyventojams išleidau abiejomis kalbomis. Komendantūros raštininku tarnavo iš Gelvonių kilęs Ant. Mačiuika, vėliau buvęs aviacijos pulkininkas leitenantas.

Karininkas Pošiūnas, perdavęs man savo komendantūros likučius, išvyko į 1-jį pėst. pulką. Kiek teko patirti, kar. Pošiūnas vėliau buvo komendantu įvairiose apskrityse. Pastaruoju metu gyveno Ukmergėje, kur turėjo nuosavą namą. Į užsienius nepasitraukė, tai tikriausia, taip pat jau bolševikų nukankintas. Pridedu kiek butaforišką jo atsisveikinimo su komendantūra nuotrauką prie seno, geležinėmis juostomis sukaustyto kaštano Veprių dvaro kieme. Abipus rimtai nusiteikusio kar. Pošiūno, kas ką turėjo, vienas karabinu, kiti paprastais šautuvais apsiginklavę, susitelkę k-ros karininkai ir viršila. O virš jų medyje, jei ne laikraštį, tai, tikriausiai, žemėlapį bestudijavęs raštvedys. Tai tipiškas aniems laikams įvairiai nusiteikusių žmonių ir mišrių ginklų vaizdas.

Rik. sk. viršininko įsakymu teko taip pat suorganizuoti lenkų veiklos sekimą jų užimtoje Širvintų apskrityje. Kadangi lenkai neturėjo ištiso fronto, o tik būrelius miesteliuose ir kaimuose, tai iš Širvintų aps. kilusių k-tūros savanorių giminės laisvai atvykdavo juos aplankyti. Su patikimesniais buvo susitarta, kad jie kartkartėmis pranešinėtų apie lenkų kariuomenės judėjimą ir lenkų administracijos veikimą. Surenkamos žinios būdavo reguliariai pranešamos Kar. štabui.

— — —

Ypatingą žygį Širvintų k-tūrai buvo lemta atlikti ne karinėje srityje, būtent, sutvarkyti gana turtingą grafo Platerio biblioteką. Pirmiausia, surinkome po visus kambarius išnešiotas ir ant grindų išmėtytas knygas į vieną kambarį, sutvarkėme durų užraktą ir jas užrakinau. Kai k-tūros įsikūrimo darbai buvo pabaigti ir gyvenimas įėjo į normalias vėžes, pradėjau domėtis biblioteka. Pasirinkdavau paskaityti lenkiškų bei rusiškų knygų. Atrodo, kad dailio-

Širvintų komendantūros štabas Vepriuose 1919 m., grafo Platerio sodne.

sios literatūros raštų komplektai buvo daugiausia nukentėję, nes bolševikų bei vietinių gyventojų naudoti, o pavieniai tomai ir pasisavinti. Tačiau įvairių mokslo šakų knygomis, matyt, niekas nesidomėjo, tai jų rinkiniai buvo pilni. Supratęs jų didelę vertę, pradėjau galvoti, kad jos guli čia be naudos, o kažin ar yra Lietuvoje kita biblioteka, kuri turi tokių knygų. Sumaniau pasitarti su Centrinio Valstybės knygyno vedėju prof. Volteriu, kurį pažinau iš studentavimo laikų Petrograde. Nuvažiavęs į Kauną, aplankiau jį ir pranešiau apie Vepriuose gulintį knygų lobį. Pasiūliau jam atsiųsti bent vieną knygyno tarnautoją, kuris ištirtų, kas praverstų paimti valstybės knygynui. Pagaliau nutarėme, kad reikia visas knygas provizoriškai sudėti į spintas bei dėžes ir viską atvežti į Kauną. O čia jas, atliekamu laiku, išrūšiuos knygyno tarnautojai. Taip ir padariau. Sutvarkėme aplaužytas spintas ir sukrovėme į jas visa,

ką tik radome. Komendantūros gurguole nuvežiau jas, bene spalio mėn., prof. Volteriui.

Daug laiko po tų įvykių praėjus, dabar jau nebegaliu prisiminti, nei kiek spintų, nei kelis vežimus išvežėme. Gal ir patį knygų sutvarkymo faktą būčiau taip pat pamiršęs, jei Liet. Enc. nebūtų buvę rašoma apie Platerio knygyną. O pagarsėjo jis dėlto, kad tarp nuvežtų į Kauną rankraščių buvo rasta pirmoji lietuvių kalba 1822 m. parašyta Lietuvos istorija, Simano Daukanto "Darbay senuju Lituviu yr Zemayczіu".

Liet. Enc. rašoma apie ją net du kartu, tik vis su klaidomis. L. E. IV t. 306 psl. Vaclovas Biržiška klaidingai pasakoja, kad S. Daukanto istorija buvo laikoma Švėkšnos Jurgio Platerio (1810-1836) bibliotekoje, kad 1919 m. bermontininkai buvo tą biblioteką pagrobę ir tik partizanai ją atsiėmė. Kitą kartą, L. E. XXIII t. 100 psl., Platerių šeimos istorijoje paduota tikresnių žinių, kad J. Platerio biblioteka 1910 m. buvo perkelta į Veprių dvarą ir įjungta į Mariono Platerio biblioteką. Deja, toliau ir čia prasilenkiama su tiesa, nes rašoma: "1919 gale Veprių biblioteka buvo Vyriausybės nupirkta ir įjungta į Valst. Centrinio knygyno fondus".

Kaip pirmiau pasakojau, M. Plateris 1919 m. sėdėjo Lenkijoje, tai vyriausybė negalėjo jo pasiekti, ir nupirkti negalėjo, nes anais laikais atliekamų pinigų tokiems reikalams neturėjo. Jie buvo reikalingi kariuomenei ir valdininkijai išlaikyti ir ginklams pirkti. Be to, atsimenu, kad M. ir V. Biržiškoms S. Daukanto istoriją atspausdinus, gal 1929 ar dar vėliau, prof. Volteris, susitikęs mane Kaune, pakvietė aplankyti knygyną. Prisimenu, kad jis buvo Universiteto rūmuose. Prof. parodė atskirose spintose gražiai sutvarkytas grafo Platerio knygas ir, lyg prisimenu, dovanojo man Daukanto istoriją. Tvirtai atsimenu, kad knygos įžangoje, neminint mano pavardės, buvo parašyta, kad rankraštis pateko į Kauną iš Veprių su Širvintų karo komendanto atvežta M. Platerio biblioteka. Jei laisvajame pasaulyje būtų galima rasti tą knygą, mano teigimas turėtų pasitvirtinti.

— — —

Pagaliau, galima paminėti dar vieną Širvintų k-tūros gyvenimo epizodą, būtent, generolo Ramanausko kontrolės komisijos apsilankymą Vepriuose. Iš užsilikusios nuotraukos matyti, kad tas įvyko žiemą, nes jau buvo sniegas. Grįždamas iš kažkokio pulko revizijos, gen. Ramanauskas netikėtai aplankė Veprius. Komendantūros ūkvedžiu buvo rusų kariuomenėje toje srityje tarnavęs karo valdininkas, didelis pedantas, tai komisija nerado atskaitomybėje jokių trūkumų. Turėjome taip pat neprastą virėją, tai pora dienų komisija gražiai pasivaišino. Atsimenu, kad besigardžiuodami valgiais, komisijos nariai dažnai prisimindavo, kaip jiems pastaruoju metu reikėdavo maitintis iš lauko virtuvės. Asmenis nuotraukoje galima atpažinti, tik su padidinamuoju stiklu, bet iš fasado dalies galima spręsti apie Platerio rūmų puošnumą.

— — —

Priėmęs paskyrimą Širvintų karo komendantu ir suorganizavęs patikimų, tautiniai susipratusių vyrų k-tūrą, rengiausi sudaryti Širvintose lietuvišką atsparos punktą ir prisidėti prie to krašto atlietuvinimo darbo. Pirmoje eilėje norėjau, Joniškėlio pavyzdžiu, vietinį susipratusį jaunimą suburti į garbės miliciją, šaulių pirmtakus.

← Gen. Ramanausko kontrolės komisija Vepriuose.

Kad Lietuva apsigins nuo bolševikų ir bermontininkų, man nekilo abejonių. Bolševikai jau buvo prispausti prie Dauguvos. Kovoje su bermontininkais buvome ne vieni, nes latviams jie grėsė dar labiau negu mums. Ir santarvininkų valstybės spaudė vokiečius nusiginkluoti. Tie visi duomenys buvo mūsų naudai. Vienas klausimas kilo, kaip pavyks atsikratyti "brolišką" lenkų glėbesčiojimų?

Žinojome, kad kovoje su jais, neturime nė vieno ištikimo draugo. Tačiau argi Lietuva gali egzistuoti be sostinės? Privalėsime lenkus atremti ir Vilnių atsiimti. Taip samprotaujant, man atrodė, kad skiriamas į Širvintas, patenku į būsimų svarbių veiksmų areną, kur vyks lemiamoji kova. Tikėjaus, kad ir man, Vilniaus pavartėje apsistojusiam, teks toje kovoje dalyvauti ir gal ne paskutiniam į Vilnių patekti.

Kaip asmenišką nelaimę, giliai išgyvenau žinią, kad Širvintas pagrobė lenkai. Kai buvo įsakyta apsistoti Vepriuose, vis dar nenorėjau tikėti, kad mano svajonės buvo galutinai sužlugdytos. Pirmaisiais mėnesiais, kol k-tūra vietoje susitvarkė, dar turėjau užsiėmimo, tai nebuvo laiko ilgesniems galvojimams. Didelį užsimiršimą rasdavau Platerio bibliotekoje. Rodos, suradau knygų apie Platerių šeimos kilmę ir jų vaidmenį Lietuvos valstybiniame gyvenime. O Mickevičiaus eilėraštį apie sukilimo vadę Emiliją Plateraitę "Mergina didvyrė" kaip poterius išmokau.

Bet pristigus darbo k-tūroje, netrukus nusibodo ir ta romantika maitintis. Užpuldavo pesimistiškos mintys. Nenoroms grįždavau prie Marmos ir Navako įtarimų, kas paskyrimas Širvintų k-tu buvo tik manęs izoliavimas, tik komplimentais už veiklumą pridengtas atitraukimas nuo tikrosios veiklos. Žinojau, kad man čia bedykinėjant, jie ir kar. Vėgėlis kovojo su bermontininkais.

Galiu paminėti, kad Pasvalyje beorganizuojant Širvintų k-tūrą, buvau nuvykęs į Kauną ir dalyvavau rugpjūčio mėn. 28-29 naktį POWkų sukilimo likvidavime. Rotmistras Vaitiekūnas buvo taip pat vėliau įtartas ir iš pareigų pašalintas. Tas tik stiprino mano pesimistinę nuotaiką. Ne mano būdas ilgai išverti be užsiėmimo, todėl važinėdamas į Kauną, pradėjau teirautis Kar. štabe dėl išsikėlimo iš Veprių. Prisiminiau, kad nors dabar tarnauju pėstininku, bet mano specialybė yra artilerija, nes buvau baigęs Michailo artilerijos mokyklą Petrograde ir tarnavęs netgi sunkiojoje artilerijoje, būtent, Karso tvirtovėje. 1919 m. pabaigoje Lietuvos vyriausybei susidarė galimybė įsigyti iš Vokietijos daugiau artilerijos pabūklų, nes santarvininkų valstybės vertė Vokietiją ginklus sunaikinti. Prasidėjo spartesnis artilerijos organizavimas.

1919 m. lapkričio mėn. 28 d., pagaliau, išsivadavau iš Veprių ir buvau perkeltas į artilerijos pulką Panemunėje.

1920 m. kovo mėn. Širvintų karo komendantūra buvo likviduota. Komendantūros kuopa buvo atšaukta į Kauną ir priskirta prie 8 p. pulko.

— — —

Baigdamas norėčiau dar prisipažinti, kad niekad savo gyvenime nesu taip ilgai rašęs vieną straipsnį, kaip šitą, ir niekad nebuvau mažiau patenkintas savo darbu, kaip šį kartą. Buvau užsibrėžęs išsamiai ir objektyviai aprašyti Nepriklausomybės kovų meto savos rūšies kariuomenės dalinį su konkrečiais jo sudėties ir apginklavimo duomenimis. Tačiau, pradėjus į tuos dalykus gilintis, paaiškėjo, kad atmintis labai ir labai šlubuoja. Trūksta skaičių, datų ir dalyvių pavardžių. Prisimena pavieni faktai, bet sunku juos chronologiškai sutvarkyti.

Sumaniau jieškoti buv. bendradarbių, kad su jais pasitarus ir primirštus dalykus išsiaiškinus. Dvejus metus sugaišau jų bejieškodamas ir beragindamas atsakyti bent į konkrečius klausimus. Niekas negelbėjo. Neliko nieko kito, kaip pačiam neaiškius dalykus nutylėti.

Visai kita proga esu gavęs pašaliečių patarimų atsiminimuose neminėti dar gyvų dalyvių pavardžių, be jų aiškaus sutikimo, nes jie gali turėti sumetimų nebūti minimi. Todėl paminėjau tik mirusiųjų pavardes.

Pagaliau, reiškiu padėką gerbiamiesiems Br. Kvikliui ir Br. Uteniui, kurie buvo malonūs suteikti man pagalbos savo žiniomis apie Veprius.

Likimo dėka, jau straipsnį pasiuntus redakcijon, visai pripuolamai pateko man į rankas P. Rusecko "Savanorių žygiai" su minėtų k-tūros karių atsiminimais, tai nors paskutiniu momentu galėjai papildyti jį taip svarbiomis informacijomis apie Širvintų komendantūros užuomazgos veiklą ir sunkias kovas su lenkais.

(Pabaiga)

APIE VARĖNOS POLIGONO STOVYKLĄ 1941 METAIS

(Prisiminimai)

A. GRIGAITIS

(Pradžia KARIO 1 nr.)

KARIAI SLAPTA LANKOSI SANATORIJOJE

Už sanatorijos personalo namo ir čia pat, už sanatorijos kiemo tvoros, ant Varėnės upės augšto kranto stovėjo mūsų karių palapinės. Kaikada, laisvalaikiu, Varėnės krantų pakrūmiais, paslapčiomis, mūsų kariai atklysdavo pas mus į virtuvę pasikalbėti. Jie norėjo laisvai pasikalbėti apie Lietuvos ir karių būklę, bei likimą, nes žinojo, kad čia, be jokios baimės, galės išlieti savo pagiežą politrukams, rusams komunistams paglemžusiems Lietuvą ir jos laisvę. Per porą dešimčių nepriklausomybės metų lietuvis suprato kas yra laisvė, ką reiškia gyventi savą gyvenimą.

Kai svečių būdavo neperdaug, maniškė pavaišindavo savus karius lietuviška duonele ir lietuviškų lašinių riekele. Reikia pasakyti, kad Lietuvos kario maisto davinys, mūsų kraštą okupavus svieto lygintojams, gerokai suliesėjo. O, galima buvo pasigirti, kad Lietuvos kario davinys buvo laikomas vienu iš maistingiausių tais laikais Europoje. Raudonosios armijos, gi, kario davinyje, mėsos vietoje, žymią vietą užimdavo žuvies konservai, o ypač džiovinta vobla. Lietuvis karys voblos nevalgydavo. Apie tą voblą ir bendrai, apie raudonosios armijos kario davinį, apie jos politrukus, mūsų kariai pramanydavo įvairių pajuokos eilučių. Toki eiliuoti juokai tuoj pasklisdavo lietuvių tarpe ir buvo labai karių mėgiami.

Vieną kartą mūsų virtuvės mitinge teko nugirsti tokį pašnekesį. Kalbėjosi Vailokaičio fabriko Šančiuose darbininko sūnus Jonas ir Žemaitijos miestelio staliaus sūnus Antanas:

"Kas man tie bolševikai, svieto lygintojai, kapitalistų naikintojai", aiškino Jonas savo socialines pažiūras. "Mano tėvas dirbo kapitalisto fabrike, bedirbdamas pasistatė savą namelį. Prie namo turi darželį ir gyvena sau patenkintas. Kai paaugau ir aš gavau darbą tam pačiam fabrike prie tėvo. Kai grįšiu iš kariuomenės, mane vėl priims į darbą ir tikiuosi, gyvensiu gražiai, kaip ir mano tėvas. Žinoma, tie, kurie viską prageria, mano, kad pašalinus kapitalistus, atsidarys rojus. Tą rojų jau matome. Vyručiai, nei kapitalistų, nei proletarų valdžia tinginiams, girtuokliams veltui pinigų nemėtys. Manau, kad lietuviškas kapitalistas geriau supranta mūsų darbininkų reikalus, nei proletarų valdžia. Jai ne mūsų darbininkų gerovė rūpi, o tik jų pačių garbė. Man žemė nereikalinga, aš jos dirbti nemoku ir nenoriu. Aš esu fabriko darbininkas ir man tas darbas patinka."

Jonui, fabriko darbininkui, pabaigus pradėjo dėstyti savo sanprotavimus žemaitis dailidė Antanas: "Tu, Jonai, nori būti fabriko darbininku, tai tavo reikalas. Kiekvienam valnastis — kaip nori, taip gyveni. Tik kitiems nekliudyk! O aš, vyručiai, noriu būti Žemaitijoje kaimo dailide, staliumi. Aš nenoriu eiti į fabriką, nenoriu eiti nei į komunistines kuopas — kartu dirbti ir iš vieno katilo barščius semti."

"Tai tu, Antanai, nori būti mažu buržujum", pastebėjo vienas iš susirinkusiųjų.

"Ne, vyrai, aš joks buržujus, aš ir joks proletaras—ubagas. Aš noriu būti pats su savim."

"Ir su savo pačia", kas tai pridėjo.

"Vyrai, nesijuokit, tegu šneka", įsikišo karys iš Suvalkijos. "Įdomu pasiklausyti, kaip žemaitis galvoja."

"O ką tu manai, vyruti", užsigavo žemaitis. "Jūs suvalskiniai — baisūs gudragalviai, o žemaičiai . . ."

"Duokit Antanui kalbėti", nutraukė ginčus Jonas.

"Mano tėvas dailidė, šioks toks stalius, viską dirba ir namus pastato. Gali jis ir karstą sukalti ir skrynią kokią, ir stalą ir spintą padaro. Bet mano tėvas jau senas, nors dar kruta. Aš vedžiau. Susilaukiau dukrelės, o čia reikia stoti į kariuomenę. Manau, blogai. Kas maitins mano šeimą? Bet, nieko, valdžia pasirūpino. Kol būnu kariuomenėje valdžia mano šeimai mokėjo kas mėnesį po 42 litus. Tai ko reikia? O, 42 litai prie Smetonos buvo pinigai! Manau grįžęs iš kariuomenės užsidirbsiu pinigo, miestelio pakrašty pirksiu sklypą, pasistatysiu pirkelę, užsivesiu daržą, pasisodinsiu porą vaismedžių, vyšnių . . . O, stalius — dailidė kiekvienam yra reikalingas. Bus darbo, bus ir pinigo pragyvenimui . . . Gyvensiu kaip norėsiu, kas prigul ciesoriui, tai ciesoriui, o kas Dievui, tai Dievui, ir aš — valnas žmogus. Dieve padėk!" baigė kalbėti žemaitis.

APIE GENEROLĄ VITKAUSKĄ

Bolševikams okupavus Lietuvą gen. V. Vitkauskas pasuko pavėjui ir nuėjo su okupantu. Aš to iš Vitkauskų Vinco nesitikėjau. Jį pažinau dar

iš mažų dienų, nes gyvenome kaimynystėje. Kartu lankėme Lankeliškių pradžios mokyklą. Vincas buvo gabus vaikas, pasižymėjo geru gimnastu.

Vinco tėvas, buvęs Pensylvanijos kasyklų "mainieris", susitaupęs pinigų, grįžo Lietuvon ir prie Lankeliškių bažnytkaimio, Širvintos pakrantėje, prie gan gyvo vieškelio, pirkosi apie 10 ha žemės gabalą. Ten pasistatė trobesius ir pradėjo ūkininkauti. Laikė smulkių prekių krautuvę, traktierinę. Vinco tėvas buvo darbštus, kuklus, tylus ir protingas, visų gerbiamas žmogus, gi, jo motina buvo religinga moteris.

Vincas buvo nuvežtas Mariampolėn privačiai rengtis brandos atestatui. Tačiau nepasisekus Mariampolėje, jis 1914 m. gavo brandos atestatą Orlo gimnazijoje, išlaikęs ten reikalingus egzaminus. Vėliau mokėsi Maskvos universitete, matematikos fakultete, kol pašaukė kariuomenėn, kur tapo karininku. Savo politinių pažiūrų jis nereikšdavo. Atrodė esąs kiek liberalinių pažiūrų. Aš jį laikiau dešiniojo sparno liaudininku.

Vinco jauniausias brolis Juozas, prieš I Pas. karą pradėjo lankyti Vilkaviškio gimnaziją, vėliau, karo metu, mokėsi Voroneže.

1918 m. vasarą užėjau lietuvių komisariatan, sutvarkyti Lietuvon grįžimo dokumentus. Tuo metu Maskvoje buvo sudaromas pirmas lietuvių transportas Lietuvon. Įeinu komisariatan, kurio viršininkas buvo Kapsukas ir ką gi susitinku? — gi, Vitkauskų Juozelį! Abu apsidžiaugėme, taip netikėtai susitikę. Kiek nustebau pamatęs jį kariškais rūbais dėvintį — raudonosios armijos komisaro uniforma.

Po pirmųjų, įprastų, po ilgo nesimatymo sentimentų, pasakiau, jog grįžtu Lietuvon. Pakalbinau ir Juozą grįžti kartu į Lankeliškius. Mano Juozelis tik nusišypsojo, duodamas suprasti jog jo vieta čia, o ne kur kitur. Čia pat, už stalo besėdįs, komisariato sekretorius dr. Bliūdžius sako: "Važiuok, važiuok, vokiečiai čiuptels į darbus, arba į kariuomenę."

"Kas manęs ten laukia, nežinau, bet viena žinau, kad mes esame ten reikalingi. O čia, kištis į tą rusų burbuliuojančią košę, mums lietuviams nėra jokios prasmės," pagalvojau.

Vėliau Vitkauskų Juozelis kartu su raudonaja armija atsidūrė Lietuvoje ir kariavo prieš mūsų savanorius, buvo Panevėžio karo komendantas. Tik pamatęs visą komunizmo baisenybę, išsigando ir nutarė grįžti pas savuosius, gal norėdamas atitaisyti savą klaidą.

Dar ir nepriklausomybės laikais būdavo atsitikimų, ypač akademinio jaunimo tarpe, kai jaunuoliai risdavosi nuo Šalkauskio iki Markso, o vėliau, žiūrėk, ir vėl atgal, kol nusistovėdavo pastovi jaunuolio pasaulėžiūra.

Pulkininko Petruičio pasakojimu, Vitkauskas Juozas jo bare perėjo frontą ir buvo pasiųstas į štabą, kur, kaip buvęs raudonųjų Panevėžio karo komendantas, buvo nuvestas už trobų ir sušaudytas. Tada buvo toki laikai, kai lietuvių tauta grūmėsi žūtbūtinėje kovoje su priešais dėl savo laisvės. Tokiais laikais, kartais taip atsitinka,

Vitkauskų Juozo kūnas buvo parvežtas gimtinėn ir palaidotas bažnytinėmis apeigomis Lankeliškių kapuose.

Vincas neužmiršo savo brolio nužudymo ir tokia širdyje likusi karti nuosėda, gal kiek ir prisidėjo prie jo pastūmėjimo okupantų bolševikų link, kurių tarpe žuvęs jo brolis buvo iškilęs net iki komisaro. Mano nuomone, Vincą klystkeliais nuvedė dar ir komunistuojančio svainio įtaka, praktiški "išrokavimai", prisitaikymas naujam bosui, o gal ir svajonė okupanto malone iškilti ir į maršalus.

Prie sanatorijos miško ir korpo štabo (buv. Dainavos sanatorija), kas vakaras įvykdavo kariuomenės vakarinis patikrinimas. Dalyvaudavo ir gen. Vitkauskas, prie šono prisikabinęs caro laikų "šoblę".

Korpo štabo patalpos elektros šviesą gaudavo iš mūsų sanatorijos. Tuo reikalu, mūsų raštinėn buvo kartą užėjęs ir pats gen. Vitkauskas. Nors jis gerai žinojo, jog po tuo pačiu stogu gyvenu ir aš, tačiau manęs jis neaplankė.

Vėliau, keletą kartų, teko man susitikti su mano buvusiu kaimynu gen. Vitkausku, beveik, akis į akį. Aš pasveikinau jį pirmas, betgi jis nudavė, jog mano pasveikinimas jo neliečia. Tiesa, abu kartu jis buvo su rusų gen. Vinogradovu. Nevienas, tais, bolševikų laikais, nenorėdamas "susitepti" prieš bolševikus, vengdavo savo pažįstamų, buvusių draugų, nepriklausomos Lietuvos tarnautojų . . .

VARĖNOS KARINĖS STOVYKLOS GALAS

Kilus karui ir vokiečiams žaibo greičiu besiveržiant, tą pat karo pradžios dieną, stovykla pakilo ir pajudėjo į rytus. Tačiau kaikurie iš lietuvių karių spruko tuoj pat, kur tik galėjo. Kaikurie karininkai, numatydami, turėjo pasirūpinę civilinius rūbus. Tačiau didžiumą rusai išsivarė, pakeliui jų daug išsiskirstė ir tik maža dalis liko stovykloje. Ir pasilikusiųjų daug išsiskirstė kur galėdami, tik mažas būrys pasilikęs buvo priskirtas prie Varėnos vokiečių komendantūros, kuri buvo įsikūrusi sanatorijos patalpose ir jis vėliau nešė sargybą, saugodamas belaisvių stovyklą įkurtą buvusios karių stovyklos ribose.

Belaisvių stovykloje buvo likę du rusų leitenantai ir vienas politrukas. Vėliau sužinojome, jog pastarasis darė žygius užmegzti ryšius su rusų partizanais, užfrontėje pasilikusiais rusų kariais, veikusiais prie Varėnos II. Jie planavo už-

VIETINĖS KARIUOMENĖS BRIGADA (1920 - 1923)

PLK. R. LIORMONAS

Man teko patirti, kad daugeliui mūsų, ypač vėlesnių Karo Mokyklos laidų karininkams, yra nežinoma, kas buvo ta Vietinės Kariuomenės Brigada. Ir man pačiam nieko apie ją neteko skaityti spaudoje.

Kadangi esu buvęs tos Brigados štabo viršininku, tad ryžausi, kiek atmintis man leidžia, ir kol dar nevėlu, supažindinti skaitytojus su tos brigados organizavimo motyvais ir jos paskirtimi. Iš kitos pusės gal mano šios žinios bus tinkama medžiaga mūsų nepriklausomybės laikų kariuomenės istoriją rašant.

1920 m. gegužės mėn., susirinkus Steigiamajam seimui, buvo sudaryta nauja Lietuvos vyriausybė. Krašto apsaugos ministeriu birž. 7 d., vieton iki tol buvusio majoro Antano Merkio, tapo paskirtas Steigiamojo seimo narys mjr. Kostas Žukas, liepos 7 d. — jis ir vyr. karo vadas. Iki šio pasikeitimo apskričių karo komendantai priklausė tiesioginiai krašto apsaugos ministeriui.

Karo stovio metu, laikantis ypatingų valstybės apsaugos įstatų, apskričių karo komendantai turėjo teisę administratyviniu būdu bausti pinigine ar kalėjimo bausme piliečius, nusikaltusius ypatingiems valstybės apsaugos įstatymams, arba komendantų paskelbtiems įsakymams. Tokiais atvejais skundai su bylomis turėjo būti komendantų siunčiami betarpiai krašto apsaugos ministeriui, kuriam tas bylas referuodavo ministerijos kanceliarijos viršininkas. Svarbesniais atsitikimais, arba kai byla krašto apsaugos ministeriui pasirodydavo nevisai aiški, komendantai būdavo šaukiami asmeniškai, kad patys paaiškintų ir referuotų bylas.

Kad palengvinus sau darbą ir kad turėtų geresnę priežiūrą komendantų administratyvinėje veikloje, naujasis krašto apsaugos ministeris Žukas, pasitaręs su buvusiu ministeriu - teisininku mjr. A. Merkiu ir vadovaujamasis tuo metu dar veikusiais rusų karo įstatais, įsteigė Vietinės kariuomenės brigados vado instituciją (rusiškai: *načalnik brigady miestnych voisk).*

Brigadą sudarė: 20 apskričių komendantūrų, drausmės kuopa (vėliau batalionas), karo kalėjimas, 3 belaisvių stovyklos. Tos brigados

---

pulti komendantūrą, atimti ginklus ir pasišalinti į mišką.

Tą jie būtų nesunkiai įvykdę, nes komendantas tuo metu buvo Austrijos italas. Jis simpatizavo rusams, todėl belaisviai dienos metu laisvi slampinėdavo komendantūros rajone, neva atlikdami įvairius patarnavimus. Tik mūsų sargybinių budrumo, politruko ir jo bendrų planas nebuvo įvykdytas.

Po nepavykusių komunistų partizanų veiksmų, naujo komendanto parėdymu, belaisviai buvo iškelti į Alytų.

Buvusioje Varėnos karinėje stovykloje vokiečiai įsteigė atramos punktą. Kas tik buvo jiems naudinga, vokiečiai iš stovyklos pasiėmė. Likęs stovyklos turtas buvo surinktas į vieną vietą, kuri buvo pavadinta "Grobio lageriu".

Apylinkės dzūkai, už lašinius, sviestą, kiaušinius, vištas, žąsis ir kita, iš šio lagerio daug ką gera įsigijo. Už svarą lašinių gaudavo karinius pakinktus ir panašiai. Vėliau į Varėnos II stotį, daugiau kaip 30 pastočių išvežė surinktus stovykloje ginklus ir amuniciją. Kadangi pastotės vyko be karinės palydos, tik vienas vokietis ant dviračio važiavo voros priekyje, tai pakeliui nuo pastočių "nuslydo" neviena granatų dėžė, amunicijos, o ypač branginami vežami sieros gabalai. Esu jau sakęs, kad "draugai" mums į Lietuvą atvežė niežų, kurie apie Varėną, dėl ankštų pirkių, labai išplito. Niežams gi gydyti reikalinga siera, o jos nebuvo galima gauti. Todėl pastotininkai visą vežamą sierą "konfiskavo" vaistams.

Pradėjus raudoniesiems partizanams veikti, vokiečiai pradėjo daryti pas žmones kratas ir suiminėjimus. Mat, buvo atrastos dėžės su granatomis. Tačiau, kadangi kratas darė komendantūros kariai ir dėka protingo komendanto, granatų savininkai nenukentėjo. Tačiau tie, kurie buvo suimti geštapo, buvo nuvaryti į Alytų ir iš ten jau nebesugrįžo . . . O geštapas suiminėjo Varėnos I komunistus.

Palikdami stovyklą mūsų kariai dalį ginklų ir kitokio karinio turto užkasė į žemę, tikėdamiesi vėliau atsikasti. Vėliau buvo bandoma tas vietas surasti, net badant geležiniais virbalais, tačiau, nepavyko. Štabų raštai, knygos, dokumentai, karui prasidėjus, pasiliko vietoje. Žinant, kad štabų dokumentai gali būti naudingi mūsų kariuomenės istorijai, krūvos tų raštų ir knygų buvo suvežta į sanatorijos šiltadaržį, kur buvo rasta sausa patalpa, kad popieris negestų.

(Pabaiga)

vadu buvo paskirtas mjr. teisininkas A. Merkys, kuris tuojau ėmėsi darbo, pirmiausia organizuojant brigados štabą. Tuo metu buvau krašto apsaugos ministerijos kanceliarijos viršininku ir, kai mano buvęs šefas mjr. A. Merkys pasiūle man pereiti jo žinion, mielai sutikau, nes tada Merkį laikiau dideliu autoritetu. Tokiu jis man buvo ir Klaipėdoje, kai aš buvau krašto komendantas, o jis — gubernatorius.

Greitu laiku buvo pavtirtinti brigados štabo etatai: brigados vadas, štabo viršininkas, du adjutantai — rikiuotės ir ūkio, ir ypatingiems reikalams karininkas. Brigados štabas pradėjo veikti 1920 m. birželio mėnesį ir, kadangi apskricių komendantai dabar jau buvo tiesioginėje Vietinės kariuomenės brigados vado žinioje, tai ir visos komendantų nubaustųjų bylos su skundais dabar buvo siunčiamos nebe ministeriui, bet brigados vadui. Čia tos bylos būdavo peržiūrimos, patikrinamos ir nustatytomis dienomis brigados vado referuojamos ministeriui. Tuo būdu sumažėjo darbas ministerijos kanceliarijoje, tų bylų referentu tapo teisininkas, gi esančių vietinės kariuomenės brigados vado žinioje įstaigų priežiūra padidėjo.

Kai 1922 m. spalio mėn. buvau paskirtas *Vilkaviškio* komendantu, brigados štabo viršininko pareigas ėjo ypatingiems reikalams karininkas V. Vitkauskas (vėliau generolas), adjutantais liko Andrius Klemas (vėliau Klaipėdos gubernatūros reikalų vedėjas) ir karo valdininkas Petras Mažylis.

1920 m. rugp. mėn., atgavus Vilniaus sritį, buvo įsteigtos dar trys komendantūros: Vilniaus, Ašmenos ir Švenčionių. Tačiau, jau tų pačių metų spalio mėn. tos trys komendantūros turėjo likviduotis, kai lenkų kariuomenė spalio 9 d. okupavo Vilniaus kraštą.

Tuo metu vietinės kariuomenės sudėtis padidėjo ir 1920 m. rugpjūčio - spalio mėn. laikotarpyje turėjome 23 miestų ir apskričių komendantūras — didžiausią jų skaičių nepriklausomybės laikais.

Pradžioje 1923 m. įvyko pasikeitimų. Mjr. A. Merkys buvo paskirtas Vyriausybės Igaliotinio Klaipėdos kraštui, A. Smetonos, sekretoriumi. Vietinės kariuomenės brigados vado pareigos buvo pavestos plk. J. Mačiulaičiui (jam priklausė ir geležinkelių stočių komendantūros). Brigados štabo viršininko pareigas ėjęs mjr. V. Vitkauskas buvo paskirtas kitom pareigom kariuomenės štaban, o jo vieton atkeltas mjr. J. Andrašūnas.

Po to, kai buvo įsteigtos trys karinės apygardos (div. v. teisėmis), Vietinės kariomenės brigada perėjo netarpinėn tų apygardų viršininkų žinion ir priklausomybėn. Vietinės kariuomenės brigados vado institucija pasidarė nebereikalinga ir nuo 1923 m. gegužės mėn. ji nustojo veikusi.

Nuo tada komendantų nubaustųjų bylas krašto aps. ministeriui referuodavo kariuomenės štabo ypatingų reikalų karininkas, karo stovio reikalams referentu vadinamas.

KOMUNISTAMS

Kasdien galite vinį kalti
Į tautos Kruviną Karstą.
Galite rankomis išgamų
Griauti šventovių kolonas,
Galite savo skerdyklose
Kankinimais išgauti ko jums reikia.
Galite raudonai savo armijai
Paminklus padėkos statyti.

Galite laužyti kryžius
Ir mokyti vaikus satanizmo.
Galite keisti istoriją
Ir vogti tautos brangenybes.
Iš Stalino malonės galite
Garbinti paleckius
Ir ordinus Kremliaus agentam kabinti.
Žudyti galite, tremti, laisvę ir
Tautos garbę sutrypti.

Viską galite įvykdyti —
Ir visos jūsų pastangos bus veltui.
Artinasi valanda pasmerkimo —
Tironijos, skurdo, bado ir jūsų prakeikimo.

Pagal Kersnauską, savanoris

Jurgis Čiplys

Sovietų pažiūros į politikos ir karo santykį

Vadovaujantis J. Boritz knygoje pateiktomis mintimis, Sovietų karinių doktrinų teoretikai ir politikai stipriai akcentuoja ir palaiko ultimatyvių ginklų panaudojimo galimybes. Ginkluoto konflikto tarp Sovietų Sąjungos ir Amerikos Jungtinių Valstybių atveju skaitomasi su nepaprastai didelio kiekio branduolinės energijos atpalaidavimu bombų ir torpedų formoje. Ji žudančiai veiktų, ne vien kariaujančias puses, bet ir likusią žemės dalį. Todėl pastaruoju metu karo ir politikos sąvokos ypatingai tampriai jungiamos tiek teoretiškuose samprotavimuose, tiek praktiškam valstybių tarpusavio santykiavime.

Kaip Vakarų pasaulyje, taip ir Sovietų Sąjungoj visos tarptautinės problemos diskutuojamos kariniai, politiniai ir filosofiniai. Sovietų vadovybė, atrodo, po galimo branduolinės energijos efekto ultimatyvaus karo atveju analizės, kas liečia santykius tarp karinių ir politinių aspektų, jau yra priėjusi kai kurių išvadų. Sąryšyje su tuo iškelta keletas esminių klausimų, norint nustatyti kai kurias politines ir karines doktrinas. Būtent: koks dabartinėse sąlygose yra ryšys tarp politikos ir karo? Kokį vaidmenį Sovietų politika turi nūdieninio branduolinių raketų ir kitų moderniškų ginklų panaudojimo strategijoj? Kokios yra galimybės pradėti ultimatyvų (kraštutinį) karą? Ar Sovietų karinės doktrinos laiko branduolinės energijos karą politikos tęsiniu ir įrankiu?

Komunizmo tėvas Rusijoje Leninas visuomet naudojo Karl von Clausewitzo apybraižą: — Karas yra politikos tąsa tik kitokioje formoje. Ši militarinė - politinė koncepcija tebeegzistuoja šiandieniniame komunistiniame pasaulyje. Karinės technologijos pasikeitimai, įskaitant ir branduolinės energijos ginklus, anksčiau minėtos koncepcijos nepakeitė, tačiau Sovietų karinė vadovybė ir politiniai vadai, labai aiškiai supranta branduolinės energijos ginklų panaudojimo pavojų ir pasekmes, dėl to ir karo jungimas su politika darosi tampresnis. Neįmanoma galimo kraštutinių ginklų karo lyginti su praėjusiais ar dabartiniais karais, kad nustačius būsimo karo apipavidalinimą. Toks karas turės savo specifinius ryšius su politika.

Raketos su branduolinės energijos užtaisais, Sovietų valstybės planuotojų nepakreipė keisti santykį tarp politikos ir karo. Šiam santykiui tik įvedė kai kurių papildymų: — karas yra politikos tąsa naudojant prievartą. Tą išryškina kai kurie Sovietų vadų pasisakymai. Pavyzdžiui — politiniai veiksmai turi siekti jėgos, kad kaimyninės valstybės būtų paklusnios bendraujant su Sovietų valstybe, tuo pačiu apsisaugojant nuo bet kokios pašalinės įtakos Sovietų valstybės ekonominį, diplomatinį, militarinį ir psichologinį gyvenimą. Politikos tąsa, vartojant prievartą, reikštų panaudojimą ginkluotų jėgų, tęsti anksčiau minėtus politinius reikalavimus, jei tai nevyksta padaryti prie derybų stalo. Visa kita, kaip liaudies armija, partizanai, diversantai, įvairūs agentai, teroristai, sabotažnikai ir kiti turintieji tikslą suardyti kaimyninės valstybės politinę ir socialinę santvarką, neįskaitoma į šią koncepciją, nors Sovietų plačiai naudojama. Pagal šią koncepciją pilietiniai karai, revoliucijos, maištai, tai yra natūraliniai judėjimai istorijos raidoje. Jų priedangoje Maskvos politikai paneigia savo atsakomybę už slaptą paramą komunistiniams subversyviniams kariniams veiksmams, kai tuo tarpu jie diskredituoja vakariečių įsikišimus į kitų valstybių vidaus reikalus.

Sovietų koncepcijoje įeina politikos ir karo giminystės penketas apibendrinimų:

1. Politikai pradeda karą, kai visos kitos priemonės nepadeda išspręsti priešingumų ir ginčų, ir kai vidaus ir užsienio politinė padėtis yra palanki. 2. Politikai, priklausomai nuo siekių, nustato karo pasipriešinimo ar plėtojimo - puolimo charakterį. 3. Politikai vadovauja karinei strategijai ir užtikrina, kad nustatytos kryptys — tikslai nepaveiks karo priešingai saviems interesams. 4. Karas praktiškai reiškia pakeitimą politinės situacijos, nukreipiant ją reikalinga linkme, siekiant galimybių pergalei. Šia prasme politika turi efektyvinę prasmę militariniams veiksmams. Tačiau, karas gali būti politinių siekių įrankiu tik tada, kai pergalė yra užtikrinta; kitu atveju, problemų sprendimai paliekami grynai politiniam žaidimui. 5. Kai karas pasiekia kraštutines, politikų nustatytas, ribas, politikai, kurie pradėjo karą, prieina prie krizio, kas veda prie sunaikinimo.

Visos penkios apibendrinimų grupės, nustatytos Sovietų ekspertų, yra universalinės, gal tik su mažais pakeitimais, atsižvelgiant į karinių jėgų modernišką ginklavimą ir masinio naikinimo galimybes. Tas tačiau neatbaido Sovietų nuo tarpvalstybinių konfliktų; jie tebevykdo grasinimus ir prievartavimus ginkluota jėga, paversdami tokius veiksmus prievartaujamo krašto vidaus reikalu. Kur interesai susiplaka su Vakarų valstybių interesais. Sovietų politikai tempia įvykius iki karo slenksčio.

Šiuo atveju Kremlius diriguoja karinę strategiją apskaičiuotų galimybių ribose ir tuo pačiu didina įtampą iki ultimatyvio (kraštutinio) karo galimybių. Ir kai vakariečiai, ypatingai A. J. V. pasipriešina, Sovietai daro nuolaidas ir keičia militarinę strategiją. Šiuo metu Sovietų militarinės strategijos svorio centras yra nukreiptas į galimą trumpą karą. Šiame laikotarpyje politikai turi nustatyti karinės strategijos apybraižas su didesniu kruopštumu negu darydavo anksčiau, nes yra labai didelė galimybė įsivelti į branduolinių ginklų karą. (Dar vienas pažymys santykio politikos su karu).

Kasdieną progresuojanti karinė technika efektyviai keičia ir strategiją, ir karinių jėgų panaudojimas kaip priemonės politiniam tikslui, Maskvą aiškiai pastato prieš pasaulinį karą. Šitokio karo pradžia, yra valstybių galvų rankose, ir, be jokių prielaidų, yra aiškiai vedanti į branduolinių ginklų karą. Tai būdingas Sovietų militarinių teoretikų galvosenos bruožas, žinant, kad šiuo metu vyksta konfliktas ir politiniai priešingumai tarp socialistinių ir kapitalistinių blokų. Jie veda prie galimo branduolinio karo. Skaitantis, gi, su galimybe, kad vadovaujantieji asmenys netiksliai įvertins aplinkybes savo sprendimui, konflikto sprendimas ves prie ultimatyvių ginklų. Ir vėl matome, kad tokio karo esmė nepasikeičia, tačiau tai būtų politikos rezultatas ir tik jos tąsa.

Aplinkybių nedavertinimas iš bet kurios pusės politinių ginčų sprendimo metu, karines jėgas pastato ant karo slenksčio. 1948-49 metų Berlyno blokada, 1957-58 m. Vidurinių ir Artimųjų Rytų kriziai, ir vėl Berlyno krizis 1958, 1961 metais, Kubos krizis 1962 m. lengvai būtų įvėlę šalis į pasaulinį karą, jei viena iš pusių būtų nedavertinus aplinkybių savo sprendimuose, gi, minėtų konfliktų metu abiejų pusių karinės jėgos buvo pilnoje parengtyje veiksmams.

Sovietų strategai labai skaitosi su galimybe, kad branduoliniai ginklai gali būti panaudoti per klaidą —

klaidingas supratimas įsakymo, ryšių priemonių gedimas, ryšininkų klaidos, pačių branduolinių ginklų gedimai, arba jų valdymo sistemų sutrikimai. Todėl jie ir sako, kad branduolinį karą gali išprovokuoti "avantiūriniai imperialistų veiksmai". Automatinės raketų valdymo sistemos sudaro pavojų "automatiškos karo pradžios". Ir čia Sovietų strategai numato ne vien reagavimą į netikėtą ultimatyvių ginklų puolimą, bet ir — gerai planuotą ir parengtą smūgį Sovietų "užpuolėjui". Bet kuriuo atveju (per klaidą, ar planuotą puolimą)Sovietai save laiko užpultais ir reikalingais apsigynimo, todėl karą iš savo pusės laiko teisėtu.

Branduolinio karo atveju politikams nustatinėti karinės strategijos apybraižas yra sunku, nes šio pobūdžio karas reikalauja itin staigaus veikimo pačioje karo užuomazgoje, nes laidas karo laimėjimui yra staigus ir efektyvus pirminis smūgis. Nuo to priklausys, kiek užpultasis bus pajėgus panaudoti savuosius branduolinius ginklus priešpuoliui. Šis faktas dalinai keičia Sovietų teoriją politikos santykyje su karu. Čia politikai, dar prieš karinį konfliktą, karinės strategijos planą turi kruopščiai išbaigti, nes tokiam karui prasidėjus nebus įmanoma daryti intervencijų kokiems pakeitimams. Todėl ir reikia naudoti visokiausias priemones ir įvairias spaudimų formas, kad laimėjus prie derybų stalo, tiesioginiai nepanaudojus karinių jėgų.

Kariniuose sluogsniuose ši pažiūra kritikuojama — Sovietų politika turi pasitikėti savo turimomis priemonėmis prieš kaimynus, ir derybos, kad ką nors laimėtų, yra pragaištingos, nes lėtina karinių jėgų vystymą ir smukdo karių karingumą.

Karai visais laikais buvo ir yra politikos tęstinumas, bet nevisuomet gali būti politikos įrankis. Branduolinis karas nustoja politikos tęstinumo reikšmės, kai pradeda žalojančiai veikti tokiose vietose, kur nebuvo pramatyta, ar pageidaujama (radioaktyvių kritulių kontrolė iki šiol dar nėra įmanoma). Nežiūrint anksčiau minėtų argumentų, Maskvos militariniai ir politiniai strategai, branduolinius ginklus tobulina ir plečia jų galimą panaudojimą, kad padidintų krašto karinį potencialą.

Sovietų karo vadai postalininės eros turi daugiau laisvės pasisakyti įvairiais klausimais ir pareikšti savo nuomonę. Atsiranda pageidavimų, kad militarinė strategija būtų visai neprikluusoma ir jos planuotojai turėtų kontroliuoti krašto ekonominį planavimą ir galėtų aktyviai dalyvauti politiniuose sprendimuose. Šios idėjos šalininkas yra gen. mjr. A. Lagovskis, išdėstęs savo pažiūras nesenai pasirodžiusioje knygoje — "Strategija ir ekonomija". Jo samprotavimų pagrinde glūdi idėja, kad nuo krašto ekonominio pajėgumo priklauso ir militarinis pajėgumas. Todėl ir karinės strategijos planavimas privalo prasidėti krašto ekonominėje srityje. Panašia kryptim pasisako ir maršalas V. D. Sokolovskis savo knygoj — "Karinė strategija". Sovietų periodinės spaudos puslapiuose, vienokioje ar kitokioje formoje, pasirodo minėtos krypties straipsnių.

Ta pačia proga verta paminėti, kad pokruščioviniame laikotarpyje pradėta daugiau skaitytis su karinėmis institucijomis ir žymiai daugiau skiriama dėmseio karinio potencialo padidinimui. Paminėtina karinių jėgų skaičiaus padidinimas. Išdirbti glaudaus bendradarbiavimo metodai tarp kautynių dalinių ir pagelbinių tarnybų, tarp štabų ir industrijos ir pagaliau, krašto karinių medžiagų atsargų sudarymo ir laikymo planai. Viso to inspiratorius yra maršalas M. V. Zacharovas, kuris buvo paskirtas vyriausiojo štabo viršininku, nuvertus Kruščiovą. Jo pagrindinė doktrina — norint militariniai viršyti galimą priešą, politiniai vadai privalo turėti, ne vien kvalifikuotą ir pajėgų strateginį štabą, bet privalo analizuoti, vertinti ir skirti didžiausią dėmesį militarinių vadų ir teoretikų pasiūlymams ir jų planams.

Maršalo M. V. Zacharovo tuo klausimu parašyta knyga yra plačiai paskleista ir studijuojama kariniuose sluogsniuose.

Sovietų karinė teorija turi aiškų veidą, kad šiandieninis pasaulinis karas labai mažai patarnautų politiniams siekiams, tačiau sąlygos pradėti karą kiekvienu momentu egzistuoja, gi įvairūs neramumai, įvairiuose kraštuose, tai yra tik stiprus politinis pasireiškimas. Įvairūs sukilimai, "išlaisvinimo" karai Sovietų inspiruoti, remti ar net ir vykdyti, yra tik atskiras istorinis kurios nors valstybės įvykis, išplaukęs iš to krašto žmonių kovojančių už savo socialines ir tautines teises. Kadangi šiuo metu pasaulyje egzistuoja politiniai blokai, turintieji savo rankose branduolinės energijos ginklus, todėl ir Sovietų militarinė, o tuo pačiu ir politinė strategija, turi būti užtikrinta kad anų politinių bolkų pusiausvyra būtų ten, kur yra Sovietų Sąjunga. Tai ir yra nūdieninis stimulas, kuris varo visus moralinius ir medžiaginius Sovietų Sąjungos karinio potencialo faktorius. Šių dienų Sovietų politinis ir karinis bendradarbiavimas strateginių planų vystyme yra labai glaudus, nes karo atveju šio bendradarbiavimo rezultatas turės lemiamos reikšmės.

Komunistinės ideologijos pagrinde yra sudarymas laisvojo pasaulio kraštuose įtampos, kuri vestų prie agresyvinių veiksmų. Pagrindiniu, gi ramsčiu komunistų strategijos yra idėja, kad karas yra politikos tęstinumas.

B. Balčiūnas

Tragiškai žuvus

a.a. ltn. LEONUI KARBŪNUI,

jo žmonai nuoširdžią ir gilią užuojautą reiškiame ir kartu liūdime.

P. L. P. Karo Mokyklos XVIII laida

Tragiškai žuvus Toronte, Kanadoje,

Leitenantui LEONUI KARBŪNUI,

reiškiame gilią užuojautą likusiai žmonai ir seseriai su šeima.

Vincas Ruseckas su šeima

Šiluva — ne centras

PETRAS BŪTĖNAS

Dėl koplyčios —

Emigracinės Siluvos apie pačią Šiluvą jau keleri metai teberašinėjama ir teikiama nevienodų žinių skaitytojams, apie ką, jei dar kartą kas perskaitytų pvz. ir buvusius laikraštinius pasikalbėjimus su dignitoriais, sugretindami lengviau galėtų ir smalsiau parašyti, ir būtų apdairiau.

Ar pažįsta?

"Man atrodo, kad kiekvienas laisvojo pasaulio lietuvis turėtų geriau pažinti pavergtąją tėvynę (Matyt, autoriaus ta "tėvynė" yra Lietuva. PB.), nes tik tada galės ją geriau mylėti ir dėl jos aukotis.(...) Verta ir reikalinga geriau pažinti pačią Lietuvą, kad dėl jos laisvės nesigailėtumėm ne tik gražių žodžių, prakaito, bet ir savo gyvybės, jei toks reikalas atsirastų. **Šiluva yra pačiame etnografiniame Lietuvos viduryje**", rašo kun. L. Jankus "Šiluva, prisiminimai" — Darbininkas, 53 nr., 1966 metais.

Taigi, Lietuvos, tikrai, smarkiai nepažįstame, jei rašome, kad Šiluva esanti "pačiame etnografiniame Lietuvos viduryje". Nepažindami, bet anaip rašinėdami, skriaudžiame ir lietuvių tautos plotą, ir Lietuvos valstybę jos etnografinėse valstybinėse sienose, ne dėl savo kaltės dar neapjungusių galutinai viso lietuvių tautos ploto. Neetnografinės Lietuvos ir neetnografinės Lietuvos valstybės nėra. Net ir senoji Lietuvos valstybė veik visa buvo lietuvių tautos plote, baltų etnografinėse ribose.

Gi neetnografinės, konglomeratinės, (durstytinės) valstybės buvo ar ir yra pvz.: carinė ir sovietinė Rusija, pilsudskinė jadvyginė ir sovietinė Lenkija, Vokiečių ordinų ir vokietinė kurfiurstinė Prussia-Preussen bei kaizerinė ar nacinė-hitlerinė Vokietija, sen. Danija, sen. Švedija, Austrija - Vengrija ir dar kaikurios kitos.

Išsimatuokime!

Paėmę Raseinių apskrities Šiluvos miestelio geografinį tašką, ir, būtinai turėdami omenėje lietuvių tautos plotą bei tuo pačiu atsikūrusios Lietuvos valstybės etnografines sienas, kilometrais išskaičiuokime šiokių krypčių distancijas, ir pamatysime suprasime, kur ir kiek klystama, sakant Šiluvą esant pačiame etnografiniame Lietuvos viduryje:

nuo Šiluvos į šiaurę ligi palatvinės Žagarės apylinkės šiaurinės ribos;

nuo Š. į pietus ligi Štabino (mūsiškas vietovardis!) miestelio prie Bebros (Naros, slav. Narev, vidurupio dešinio šiaurinio įtako Laukų balose) vidurupio ir ligi dar Lithuania Propria "Nuolatiniosios Lietuvos" 1566 metų ribose Baltstogės aps. miesto su plačiomis lietuviškomis apylinkėmis dar lietuviškoje Dainavoje;

nuo Š. į rytus ligi už Braslavo - Brėslaujos aps. miesto 1920. VII. 12 metų rytinės sienos ir ligi Lithuania Propria rytinės ribos;

nuo Š. į žiemryčius ligi už palatvinio Kvetkų miestelio Rokiškio apskrityje;

nuo Š. į pietvakarius ligi Pāserijos žemupio į Aismares Mažojoje Lietuvoje, Priegliaus (=Vištyčio ežero bei Pisos, Prūsų ežeryno bei Unguros, Įsros ir Priegliaus - Pišališkės - Liepos - Skaros) baseine;

nuo Š. į žiemvakarius ligi už Mažeikių apskrityje 853 metų Apuolės pilies - tvirtovės ir Skuodo miestelio, turint omenėje, kad Latvijos Kuršo pietinė ir vidurinė juosta (1260 metų Durbės mūšis ir kt. ir t.t.) kitados buvo lietuvių žemaičių ženkle ir Lietuvos valstybės tiesioginiuose interesuose;

nuo Š. į pietryčius ligi Lietuvos valstybės Vilniaus sostinės, Aušros Vartų ir Kalvarijų ir toliau ligi Nemuno augštupio (Nemuno 100 km ilgio pats augštupys su versmėmis didžiulėse Varlaukių, rus. Vorolóči iš kamieno *Varl-ak-, balose stovi už 1920. VII.12 metų pietrytinės sienos) dešinio - žiemrytinio Beržūnos įtako versmių apylinkės bei Lithuania Propria rytinės ribos.

Bet ir tai dar nevisas būtų apimtas lietuvių tautos etnografinis plotas.

Stebuklingosios

Vietos, kurios yra lietuvių tautos plote ir atsikūrusios Lietuvos valstybės etnografinėse valstybinėse sienose, — temai tyčia mano paimtos visos **rytuose** ar **pietuose**, betgi, matyt, net ir kunigų lietuvių ar nežinomos, ar nemėgiamos, ar dar gal kaip kitaip. Ir tų stebuklingųjų gyvenviečių geografinė padėtis tuo yra baisiai patogi, kad niekaip neleidžia tvirtinti Šiluvą esant centre:

Barūnai 1, mstl. Čiupiškių 311 m augščio kalno apylinkėje, Ašmenos lietuviškoje apskrityje, 68 km į pietryčius nuo Vilniaus, apie 50 km į vakarus nuo 1920. VII. 12 metų rytinės sienos, 90 km į vakarus nuo Lithuania Propria rytinės ribos.

Dubičiai 2 ar ir Dubýčiai 1, bžk. prie Katros augštupio, lietuviškiausioje Marcinkonių apskrityje, vakariau 1940 metų rytinės "sienos", 40 km į rytus nuo Nemuno vidurupio ir 68 km į žiemryčius nuo Gardino aps. miesto.

Gūdagojis 1, bžk., gst., 40 km į rytus nuo Vilniaus, bet 8 km į rytus nuo 1940 metų rytinės "sienos", apie 100 km į vakarus nuo 1920. VII. 12 metų rytinės sienos ir 155 km į vakarus nuo Lithuania Propria rytinės ribos, Vilniaus ir Ašmenos apskričių riboje, lietuviškiausioje žemėje, dėl mūsų Vilniaus atkakliai ir akiplėšiškai gulamoje rytinių slavų (carų ir sovietų).

Katrā 4, buvęs dvaras XVI-jo amžiaus pradžioje, kurio apylinkėje dabar **Kamantāvas** 2 (irgi lietuviškas vietovardis, senas), bžk. Nemuno augštupio dešinio-šiaurinio Katros įtako žiotyse, į pietryčius nuo Gardino miesto, lietuviškų vietovardžių apylinkėse per Nemuno abi puses.

Krivičiai 2 ar ir Krivýčiai 1, mstl. 37 km į žiemryčius nuo savo Vileikos apsc., 16 km į šiaurę nuo Neries pačio augštupio, 20 km į vakarus nuo Lithuania Propria rytinės ribos ir 33 km į rytus nuo 1920. VII. 12 metų rytinės sienos (žr. LE. III 165), Vileikos - Krivičių - Parpliškių (Parplišči) - Svilos ir Pasvilės - Polocko geležinkelio ruože, kur visur pilna mūsiškų net ir vandenvardžių. O dėl **Polocko** vietovardžio baltiškumo žr. Bg. I 547, II 741 ir 889 psl.

Istoriko kun. K. Gečio "Katalikiškoji Lietuva", Chicago, 1946 m. Lietuvos žemėlapyje Krivičių miestelis yra rodomas į pietvakarius nuo Lydos aps. miesto, o ten 212 puslapyje pažymėta, kad jis yra Bielicos parapijoje. Gi **Bielicà** 2, miestelis stovi Elnės žiotyse ir Nemuno augštupio dešiniame-šiauriniame krante ir net 65 km į rytus nuo Katros upės, kur tokio **Krivičių** vietovardžio nerandu; pagaliau, čia ir ne vad. "krivičių" žemė. Be to, neišsakytai įsidėmėtina, kad šios istorinės knygos 1944 metų žemėlapis yra tituluojamas "**Lietuvos bažnytinės provincijos žemėlapis**", net papaveiksluotas. Šitoks žemėlapio pavadinimas įsimintinas tiems, kurie, deja, norėtų lyg ir pateisinti ar "veidmaniškai diplomatiškai" bent sušvelninti šių, 1966, metų Poste Vaticane L.50 (50 itališkų lirų) pašto ženklą "Mater Misericordiae Ostra Brama - Jadwiga - Biblioteka Jagiellonska Krakow (=lotyniškas - germaniškas - lenkiškas kalbinis jovalas, ir nieko lietuviško lietuvių lietuviškoje žemėje!), okupuojantį ir Lietuvos sostinę Vilnių su Aušros vartais ir, suprantama, visą Vilniją,

Kas kaltas dėl Pirčiupio žudynių?

Laikui slenkant vis daugiau ir daugiau viešumoje pasirodo atsiminimų, pasakojimų ir aprašymų anos slaptosios veiklos, kurią raudonpartizaniai buvo išvystę praėjusio karo metu Lietuvoje ir kaimyninėse srityse. Kaikas padailinta, kaikas pagražinta, o kitkas — ir tikrenybė.

Štai, Lenkijos Lietuvių Visuomeninės Kultūros Draugijos leidžiamas laikraštis "Aušra" Nr. 10, 1966 m., įsidėjo to laikraščio vyr. redaktoriaus Zigmanto Stoberskio pasikalbėjimą su tūlu pulkininku Vytautu Sienkevičium, dabar gyvenančiu Lenkijoje ir einančiu Sporto Klubų Federacijos "Gwardia" vice-pirmininko pareigas. Pasikalbėjimas pavadintas "Lietuvių ir lenkų bendra kova", atseit, kad ir lietuviai raudonpartizaniai dalyvavo bendruose daliniuose kartu su lenkais. Kur Sienkevičius įsigijo pulkininko laipsnį — ar tarnaudamas lenkų kariuomenėje, ar rusų, ar partizanaudamas, — nepasakyta. Apie patį Zigmantą Stoberskį, laikraščio redaktorių, vilniškis "Tėvynės Balsas" rašė, kad tai esąs 50 metų vyras, "studijavęs ir dirbęs Vilniuje prieš karą, su ginklu rankose kovojęs prieš hitlerininkus", greičiausia irgi lenkų raudonųjų partizanų daliniuose.

Taigi tas "pulkininkas" Sienkevičius, Lietuvos komunistų partijos centro komiteto pirmojo sekretoriaus Antano Sniečkaus draugas, parodytas nusifotografavęs kartu su Sniečkum po žydinčiais medžiais (kokia romantika!), klausinėjamas (ar ir neklausinėjamas) papasakojo apie bendras lietuvių ir lenkų raudonpartizanių kovas prieš vokiečius paskutiniojo karo metu pietinės Lietuvos miškuose.

Sienkevičius papasakojo, kad Rudninkų girioje esančių partizaninių dalinių tiesioginiu viršininku buvęs Marijonas Miceika, šiuometinis tarybinės Lietuvos augščiausiojo teismo teisėjas (!). "Ryšium su partinių konspiracinių organizacijų ir partizaninių dalinių didėjimu, Lietuvos Komunistų Partijos CK (kuriam vadovavo drg. A. Sniečkus), 1944 metų sausio mėnesio pradžioje, vietoj operacinės grupės suorganizavo du konspiracinius partijos apygardinius komitetus: Šiaurės, kur apygardos sekretoriumi buvo dabartinis Tarybų Lietuvos vyriausybės pirmininkas M. Šumauskas, ir Pietų apygarda, kurios sekretoriumi buvo G. Zimanas, dabartinis Lietuvos Komunistų partijos CK organo "Tiesa" vyriausias redaktorius," — kaip poterius išbėrė Sienkevičius.

Toliau Sienkevičius papasakojo (ar parašė), kad tuose raudonpartizanių daliniuose "apart lietuvių" dar buvę lenkai, rusai, baltgudžiai, žydai ir netgi du jugoslavai, pabėgę karo belaisviai.

Paklaustas, ar jis atsimena ką nors daugiau iš tų, "Už mūsų ir jūsų laisvę" kovojusių draugų, Sienkevičius pareiškė, kad tas dalinys, kuriame jis buvo, vadinosi Adomo Mickevičiaus vardu. Dalinio vadu buvęs lietuvis Juozapavičius (slapyvardis — "Petras"), o jo pavaduotoju buvęs jis, Sienkevičius (S. save, tur būt, laiko lenku). Štabo viršininku buvęs baltgudis Kostečko, žvalgybos viršininku — ukrainietis Borodavka. Rusų tarpe buvę žydų, uzbekų, kazachų ir kirgizų.

Raudonpartizaniai be kovos prieš vokiečius, Rudninkų girios tankumynuose dar buvę įsirengę ir slaptą spaustuvėlę, kurioje leidę agitacinio pobūdžio laikraštėlį "Za wolnošč", ėjusį keliomis kalbomis — lenkų, lietuvių (tai jau būtų "Už laisvę"), rusų ir vokiečių. Vokiečių kalba laikraštėlį stengęsi išplatinti ten, kur jį galėję rasti vokiečių kariai. Kaip iš pasikalbėjimo matyt, tai Sienkevičius yra buvęs tos "Za wolnošč" lietuviškosios laidos redaktorium.

Kad jis ne taip sau niekus kalba, Sienkevičius čia pat paduoda citavimui jo redaguoto laikraštėlio "Už laisvę" 1944 m. gegužės 15 d. laidą Nr. 10, kurioje apie hitlerininkų daromus žiaurumus šitaip prirašyta: "Daug medžiagos surinkta apie nusikaltimus ir žvėriškumus. Kiekvienam yra aišku, kad karas su vokiečiais, kurį vedė Raudonoji armija kartu su sąjunginėmis valstybėmis, yra kova tarp tiesos ir melo, tarp laisvės ir priespaudos, tarp kūrybinių jėgų ir jėgų, kurios viską naikina ir niokoja. Beribės marios ašarų ir kraujo, nesuskaityti broliški kapai žvėriškiausiu būdu nukankintų senių, moterų ir vaikų, kiekviename žingsnyje brutalus ir sadistinis prievartavimas — tai kasdieninis vaizdas, kuris iliustruoja barbarų kraugeriškąą santvarką" (Ir kaip viskas tai tiktų, jei vietoj žodžio "vokiečiai", būtų įrašyta "rusai bolševikai"! A.B.).

O štai, kas iššaukė vokiečių kerštą, kada jie sunaikino visus Pirčiupio kaimo gyventojus, lietuvius kaimiečius, turėjusius nelaimės gyventi lenkų raudonpartizanių apsėstuose miškuose. Laikraštėlio "Z. W." 12 numeryje, 1944 m. birželio 15 d. laidoje, įvykis šitaip aprašytas (jų pačių versta į lietuvių kalbą): "Valkininkai. Stipri partizanų grupė suruošė ties Pirčiupio kaimu, ant Vilniaus - Gardino plento, pravažiuojantiems vokiečių automobiliams pinkles. Stipria kulkosvaidžių ir automatinių ginklų ugnimi buvo sulaikyta auto mašina, vežanti vokiečių lauko žandarmerijos 20 karininkų." Kuo pasibaigė tas "stipria kulkosvaidžių ir automatinių ginklų ugnimi sulaikymas", deja, laikraštėlis toliau nepasakoja, bet papasakoja, kas atsitiko su Pirčiupio kaimo gyventojais, kada įsiutę vokiečiai, manydami, kad tai Pirčiupio gyventojų darbas, juos visus likvidavo.

Tragedijos finalas aprašomas šitaip: "Valkininkai. Vokiečiai niekšišku būdu atkeršijo to kaimo gyventojams už savo aukas ties Pirčiupiu. Dvi valandas po įvykio atvyko egzekucinis gestapininkų dalinys, kuris apsupo kaimą, suvarė visus gyventojus į klėtis, kurias po to padegė. Liepsnose žuvo visas kaimas, 105 kaimo gyventojai, tame skaičiuje mote-

---

kaip kad tai buvo Lenkijos okupuota nelemtaisiais nusiūkininkavusiais ir vietinius gyventojus vergais pavertusiais pilsudskiniais - želigovskiniais laikais.

Paringỹs 3b, bžk., lenk. Porynga, taigi liet. ir Pa-ring-à 3b, 22 km į žiemryčius nuo savo Švenčionių apsc., 35 km į vakarus nuo 1920. VII. 12 metų rytinės sienos ir 96 km į vakarus nuo Lithuania Propria rytinės ribos.

Žirmūnai 1, mstl., vlsc., parc., prie Žirmūnos upės — Ditvos (Nemuno augštupio dešinio - šiaurinio įtako) kairio-rytinio įtako, o dėl **Ditvà** upėv. žr. Klv. 30; Froehlich. 36; AON. 29 ir Trtm. PN. 25 p. Miestelis stovi 15 km į šiaurę nuo savo Lydos apsc., 25 km į rytus nuo Lietuvos valstybės 1940 metų rytinės "sienos", 57 km į rytus nuo Marcinkonių aps. mst., 63 km į šiaurę nuo iš senovės lietuvių išlikusios užnemuninės oazės (dabar Sov. Rusijos genocidiškai beveik išdraskytos) Naugarduko apskrityje: **Zietela** 1—Zỹtela 1, mstl., vlsc., parc. ir kaimų **Dainavà** 3b, **Giežgalai** 1, Giež+gal-ai, **Pagiriaĩ** 3b, **Zasėčiai** 2 (Bg. III 549-550), Zas-eč-iai; 75 km į pietus nuo Vilniaus sostinės, apie 100 km į vakarus nuo Lithuania Propria rytinės ribos.

PS. Iš šio straipsnio kaikas, jei norint, galėtų praversti ir Lietuvos valstybės etnografinių (čia rytinės ir pietinės) sienų nustatinėtojams.

Dėl ko nesiekiama pašalinti sovietinį infekcijos šaltinį?

Komunistai sugeba paslėpti savo tikrus tikslus; jie kalba apie taikingą sugyvenimą, o visur gyvai ruošia sukilimus ir "tautinius išlaisvinimus". Ir kas gi tas šaltas karas, jei ne sovietų priemonė ką nors laimėti? Komunistus sulaikyti neužtenka. Pergalei pakaitalo nėra. Komunistus ir jų sovietinę vergijos sistemą būtina pašalinti ir sunaikinti. To nepadarius jie pavergs visą likusį laisvą pasaulį; juk apie tai jie dažnu atveju prasitaria nedviprasmiškai. O kol jie to nepajėgia, jų mėgiamas "arkliukas" yra taikinga koegzistencija, kurią iššifravus, yra ne kas kita, kaip su infiltruotų komunistų pagalba laisvo pasaulio mulkinimas.

Ir kas gi yra galų gale ta sovietinė sistema, jei ne pasaulinio masto visuomeninis vėžys, kuris griauna sveiką ekonominę pasaulio sistemą, paremtą privatine nuosavybe. Jei vėžio ligos virusams žmogaus kūne surasti naudojama elektroniniai mikroskopai, galį padidinti net milijoną kartų, tai sovietinį vėžį atvira akimi gali matyti kiekvienas laisvas žmogus. Jų girgždanti ekonominė sistema, pasireiškianti žema gaminių kokybe, dideliu plačios apyvartos prekių trūkumu ir netgi pagrindinio maisto nedateklium (kviečių užsienyje milijoninėmis sumomis užpirkimas), — argi tai neužtektinai apibūdina jų nevaržomą, pavienius asmenis pavergiančią valstybinio kapitalizmo ūkinę sistemą? O ką jau bekalbėti apie laisvę judėti, pasirinkti darbą, įsigyti asmeninę nuosavybę. Viskas liaudžiai, kitaip tariant, komunistinių viršūnių aristokratijai, kuri iš tiesų viską valdo ir kurios nuosavybė yra ne tiktai kapitalai bei šalies ekonominiai ištekliai, bet taipgi darbo žmonių uždarbis. Jie darosi tikri parazitai, išnaudotojai, nes darbo žmonėms neleidžiama pasireikšti organizuotai, ir atlyginimas visai nesiderina su atliekamu darbu. Jei pučiami komunistų trimitai apie kapitalistiniame pasaulyje esamą išnaudojimą, tai jiems galima pritaikinti patarlę: vagie, kepurė dega! Taigi, tas beribis kapitalistinis išnaudojimas kaip tik ir sudaro pagrindą sovietinei policinei vergijos sistemai. Netgi įstatymai ten yra tik dėl propagandos, taigi grynai apgaulei, nes tikrenybėje sovietinė sistema remiasi ne įstatymais, bet komunistinės administracijos sauvale.

Kadangi sovietinė sistema paremta vien melu ir apgaule, tai sugyvenimas (koegzistencija) su jais yra neįmanomas. Bet kurios sutartys, rišdamos laisvojo pasaulio partnerį, jų neriša, nes jie visas sutartis sulaužo ir laiko vertomis tik tiek ir tol, kol jiems jos naudingos. Todėl ir kredito davimas prekybiniuose santykiuose su komunistais dažnu atveju reiškia jų šelpimą

Antro pasaulinio karo meto paskola (landlease) yra nemokama. Sovietai sumokėtų J. A. V-bėms keletą šimtų milijonų, jei Amerika jiems kredituotų (paskolintų) žymiai didesnę, taigi milijardinę sumą, kuriai grąžinti susidarytų ta pati problema, taigi tolesnis šantažas. Tat Sovietai yra visiškai nepatikimas ne tik politinis, bet ir prekybinis partneris. Ir jei kas siūlo ar politinę, ar ekonominę su Sovietais koegzistenciją, tai tie asmenys, ar tokia valdžia, sąmoningai padeda Sovietams. Kodėl gi tokią valdžią ar tokius asmenis nepavadinti tikruoju vardu: Sovietų simpatikais, arba jų padėjėjais.

Imkime kad ir importą iš sovietinių kraštų. Komunistų produktų kainose neatsispindi gamybos kainos. Sovietų eksportas sudaromas ne tam, kad pakeltų jų piliečių gyvenimo lygį. Dažniausiai sovietai eksportuoja, kad pakenktų laisvų šalių ekonominiam gyvenimui. Sovietų blokas daro viską, kad pažeistų bei sunaikintų laisvų šalių ekonominį gyvenimą, todėl ir jų eksporto politika yra tik įrankis kovoje prieš laisvas šalis. Jei leidžiama importuoti iš sovietų kraštų, tai daroma žala savai pramonei, nes jų konkurencija yra politinio pobūdžio, ir jie dažnai vartoja vadinamą dumpingą, kai parduoda žemiau savikainos tam, kad pakenktų laisvų kraštų sveikos varžybos ekonominiam gyvenimui ir tuo būdu padidintų laisvų kraštų bedarbių skaičių. Todėl importas prekių iš sovietinių kraštų yra laisvės išdavystė. **Ir jei lietuvių laikraščiai skelbia importuotas iš sovietų kraštų prekes (pav., lenkų kumpį) arba jei kurios lietuvių krautuvės tokias prekes pardavinėja, tai jie sąmoningai ar nesąmoningai pagelbsti laisvės priešui ir kenkia savojo krašto ekonomikai.**

Juk gi visa komunistinė "ideologija" tėra užmaskuotas imperializmas. Tą mes labai vaizdžiai matome Pietų Vietname. Prisidengę vadinamu išlaisvinimo karu, komunistai veda šį grobuonišką karą visomis įmanomomis klastingomis žiauriomis priemonėmis, tikėdamiesi su P. Vietnamo užkariavimu galutinai pagrobti visą pietryčių Aziją. Gi, tuo tarpu Amerikos vyriausybė kalba apie neribotai ilgą karą, neskelbia tikslo išlaisvinti Šiaurės Vietnamą ir nepaveda kariškiams spręsti strateginius uždavinius.

Komunizmas nugalėti galima, jei tokį tikslą paskelbtų laisvas pasaulis, o pirmiausia J. A. V-ės. Ir nereikėtų šios šalies sūnums guldyti galvas tolimojo Vietnamo džiunglėse, kas savaitę grąžinant iš ten, nelyginant kokias dovanas, vis didėjančias jaunų amerikiečių karstų eiles. Užtektų paskelbti tikslą panaikinti sovietinę despotiją ir organizuoti J. A. V-se sovietų okupuotų tautų kariškus dalinius. Tuo atveju nereikėtų baimintis preventyvinio atominių bombų karo iš Sovietų pusės, nes Kremliaus slibinas tuč tuojau pajustų artėjantį savo galą.

Ar reikia didesnės nesąmonės, jei Sovietai vaizduojami lyg koki nekalti avinėliai, kurie neva nenori "perdaug" užsiangažuoti tolimame Vietnamo kare. Kas kita komunistinė Kinija, kuri juk esanti nesantaikoje su Sovietų Rusija. Esą todėl ir J. A. V-ės nepripažįstančios kom. Kinijos, kuriai daroma daug motyvuotų užmetimų. Štai jų svarbesnieji.

1. Teikė visokeriopą pagalbą komunistų Viet Minh kovoje su prancūzais Indokinijoje (taika 1954 m.).

2. Siuntė milijoninę "savanorių" armiją į Pietų Korėją, kurią gynė J. A. V-ės drauge su Jungtinių Tautų daliniais.

3. Teikė pagalbą partizaniniame komunistų kare Burmoje.

4. Okupavo Tibetą ir naikino tibetiečių tautą.

5. Užpuolė draugingą Indiją 1962 m., užmušė tūkstančius indų ir prisijungė 100.000 ketv. kilometrų Indijos teritorijos.

---

rys, seniai ir vaikai surado ten mirtį..."

Kaip žinia, komunistai labai uoliai ieško to siaubingo keršto vykdytojų. Tas teisinga. Bet ar nebūtų teisinga pajieškoti ir tų, kurie, kaip tas ežys, įsirangęs į žalčio būstą, iššaukė vokiečių žandarmerijos aklą kerštą, išnaikinusį visą kaimą. O ieškoti, kaip atrodo, toli nereikėtų. Juos išvardino savo pasikalbėjime "draugas pulkininkas" Sienkevičius. O ko neišvardino, galėtų lengvai išvardinti kiekvienu metu.

A. Beržinis

SAUGIOS SIENOS

Vienas iš svarbiausiųjų valstybės saugumo faktorių yra jos sienų pobūdis. Į valstybės sienas galime žiūrėti įvairiais atžvilgiais. Sienas ir valstybės saugumą riša karinis atžvilgis.

Sienos gali būti atviros, arba nužymėtos gamtos kliūtimis — jūra, kalnais ar upėmis. Jos gali apimti didesnę, ar mažesnę teritoriją, skirti valstybę nuo priešų ar draugų.

Kalbėdami apie Lietuvos tikrąsias sienas ir apgindami jas etnografiniu atžvilgiu, neturėtume išleisti iš akių ir saugumo reikalą. Saugumo klausiman įeitų, pav. ir krašto geografinė padėtis. Yra žemėje saugių užkampių, yra tačiau ir pasaulinių kryžkelių, kuriose nuolat susiduria kitų galingų valstybių interesai. Lietuva, deja, nėra saugus ir ramus užkampis. Mūsų kraštas kaip tik guli ant vieno didžiųjų Europos kelių, einančio iš Vakarų į Rytus.

Tačiau, čia mes nieko negalime pakeisti. Tokia jau yra "įgimta" mūsų šalies ypatybė. Tokią Lietuvos geografinę padėtį, betgi, galima koreguoti atatinkamu valstybinių sienų išvedimu.

Žiūrint į sienas iš saugumo taško reikia aptarti bent keturis labai ryškius faktorius:

1. Teritorijos didumą;
2. Sienų gamtines priedangas, arba kliūtis;
3. Susisiekimo kelius;
4. Kaimynus.

Sienų saugumas yra ankštai surištas su šiais keturiais faktoriais.

Kuo didesnė teritorija, tuo daugiau ir geresnių progų valstybė turi pasidaryti stipresnė ir saugesnė. Kariniu atžvilgiu plotas yra nepaprastai svarbus elementas manevrui, laiko laimėjimui ir kt.

Todėl aišku yra, kodėl visos valstybės, mažos ir didelės, stengiasi išlaikyti valdomąją teritoriją, neužleisdamos nei pėdos kitiems ir kodėl kaikurios iš jų stengiasi atplėšti savo kaimynui kiek galėdamos daugiau žemių.

Teritorijos didumas, tuo pačiu, yra labai svarbus ir Lietuvai. Lietuvių tauta niekados neatsisakė ir negali atsisakyti tų savo kraštų, kuriuos šiuo metu atplėštus valdo jos kaimynai. Juos atgauti buvo, yra ir bus, visais laikais ir visais būdais, lietuvių tautos vienas iš pagrindinių tikslų.

Saugios yra tos sienos, kurios yra ryškiai nužymėtos gamtos elementais: jūra ir kalnais. Tokios sienos tai gal tvirčiausios ir kartu saugiausios.

Lietuvos šiaurės vakaruose dalis sienos eina jūros pakrante ir ten yra bene saugiausia mūsų sienų dalis. Šioje Europos dalyje, tačiau, nėra jokių kalnų ir mūsų kraštas yra dalis didžiosios lygumos kurią skaldo keletas stambių upių.

Upė, jei ji yra didelė, yra taip pat svarbi gamtos kliūtis per kurią persikelti priešui reikia daug daugiau pastangų, kaip veržiantis atvira lyguma. Nemunas yra stambiausia upė, kuri supa Lietuvą iš vakarų ir iš pietų.

Upė, tačiau, tik tada kariniu atžvilgiu yra veiksminga kliūtis, kai yra laikomi abu jos krantai. Nemunas sudarys Lietuvai saugią sieną, kai abu jo krantai bus valdomi lietuvių. Šiuo metu, ir augštupyje ir žemupyje, Nemunas nevisas yra Lietuvos, nors jo abu krantai ištisai yra lietuviški.

Valstybės saugumui yra nepaprastai svarbu valdyti visus pagrindinius kelius, kurie patekę į svetimųjų rankas leistų jiems vykdyti jėgų ir priemonių greitą sutelkimą tikslu grasinti.

Dar ir šiandieną, automašinų ir lėktuvų amžiuje, pagrindiniai keliai visdėlto yra geležinkeliai. Jei kariuomenės šiandieną yra kilnojamos autovežimiais ir oru, tai pagrindinis tiekimas veikiančiai kariuomenei yra vykdomas geležinkeliais sausumoje ir laivais jūroje. Pasibaigus karui prieš Vokiečius, Eisenhoweris pasakė, kad pergalę laidavo tik nenutrūkstantis

---

6. Teikė pagalbą partizaniniame komunistų kare Laose.

7. Intensyviai bombardavo Quemoy ir Matsu salas be karo paskelbimo.

8. Teikė pagalbą terorizuoti ir žudyti partizaniniame Pietų Vietnamo kare.

9. Apmokė ir ginklavo Indonezijos partizanus kovoti prieš Malazijos federaciją.

10. Teikė tiesioginę karinę ir kitokią pagalbą žudyti ir daryti perversmus Afrikoje ir Pietų Amerikoje.

11. Didina nelegalų opiumo ir kitų narkotikų eksportą, kad uždirbtų valiutos ir susilpnintų laisvų tautų atsparumą.

O tuo tarpu buv. Izraelio ministeris pirmininkas D. Ben Gurionas (Draugas nr. 73 iš 1965.III.27) pasiūlė teikti ekonominę pagalbą kom. Kinijai ir ją įsileisti į Jungtinių Tautų organizaciją. Argi jis ne mielas komunistų advokatas, tas Ben Gurionas, kom. Kinijos bičiulis?

Sovietiškojo Kremliaus gangsterių nusikaltimų galima būtų priskaityti keleriopai daugiau, ir jų vykdomiems sąmokslams bei žiauriausiems nusikaltimams galo nematyti. Gi laisvasis pasaulis, lyg suparaližuotas, tyli. Netgi bandom amulkinti laisvas pasaulis įtikinėjant, kad komunistinė Kinija einanti savu keliu, kaip kad daranti Jugoslavija. O iš tikrųjų visi kom. kraštai yra diriguojami iš Kremliaus sovietinio lizdo, kuris yra pagrindinis sovietinės infekcijos šaltinis. Ir kol laisvame pasaulyje neatsiras jėgų, kurios tą infekcijos židinį rimtai pasiruoš pašalinti, tol pasaulis ir toliau bus nelyginant kovojantis su mirtimi ligonis, kuriam nedrįstama daryti operacijos. **"Kartago delenda est"** — Kartagena turi būti sunaikinta. Taip nusprendė senovės romėnai. Įdomu, ar dar ilgai teks laukti, kol naujos gadynės romėnai padarys tik jau vieną kartą protingą sprendimą: **"Sovietinis Kremliaus lizdas turi būti sunaikintas".**

Tai neišvengiamas veiksnys, be kurio politinis bei karinis teroras tęsis pasaulyje neribotai ilgai, nes nėra pergalei pakaitalo, nes toks nevykęs komunizmo sulaikymas, kaip dabar vykdomas P. Vietname, yra tik menkas paliatyvas. Panaikinus centrinį sovietinės infekcijos židinį, užgytų ir kitos Sovietų pavergtų kraštų periferinės žaizdos, nes visos pavergtos tautos kenčia ir laukia **išlaisvinimo karo**, be kurio taikos ir ramybės pasaulyje negus. O jei delsiama, tai tik dėlto, kad Sovietai yra infiltravę laisvų valstybių (ypač J.A.V.-sių) administraciją, ir todėl nėra kam paskelbti komunizmą laisvojo pasaulio priešu Nr. 1, kuris reikia bausti, o ne su juo koegzistuoti. Neatrodo, kad šiuo metu ir Europos tautos visos s prastų komunizmo grėsmę, ką parodo Prancūzijos prezidento flirtas su Sovietų Sąjunga, ten jam savo laiku iškilmingai atsilankant.

K. č.

LITHUANIAN S.S.R.
WHITE RUSSIAN S.S.R.
R.S.F.S.R.
Vilnius (Wilno)
Kaunas
Minsk
Grodno
Brest
Pinsk
Baranovichi
Slutsk
Molodechno
Lida
Volkovysk
Bialystok
Hajnówka
Panevėžys
Šiauliai
Ukmergė
Kapsukas
Dauga
Dvinsk
Kokhanovichi
Bigosovo
Zaytsevo
Klyastitsy
Zadezhye
Zamosc'ye
Stefanpoly
Lyntupy
Smorgon'
Vileyka
Ostrovets
Gervyaty
Oshmyany
Zaslavl'
Gol'shany
Bogdanov
Volozhin
Uzda
Zaslavl
Ratomka
Rakov
Ivenets
Kamen'
Pavelkovo
Samokhvalovichi
Dzerzhinsk
Negoreloye
Kamenka
Losha
Voykovo
Gatsuk
Khotlyany
Staritsa
Pokrashevo
Omgovichi
Gressk
Lenino
Timkovichi
Kopyl'
Nesvizh (Nieśwież)
Krasnoye
Zhilichovo
Krasnaya Sloboda
Malyshchevichi
Urech'ye
Tal'
Pogost
Krivichi
Zaslavichi
Starobin
Deniskovichi (Deniskowice)
Ogarevichi
Gorodishche
Lesnaya (Leśna)
Sinyavka
Lyakhovichi
Selishche
Gorodishche
Gorodeya
Krasnoe
Yurkovichi
Lenin
Morech'
Ananchichi
Gavrilchitsy
Bol'shiye Chuchevichi
Volya
Bostyni
Lyushcha (Luszcza)
Luninets (Luniniec)
Lunin
Mikashevichi
Mikashevichi (Mikaszewicze)
Pripyat'
Ol'shany
David Gorodok (Dawidgródek)
Rubel'
Aubryn'
Stolin
Bukhlich (Buchlicze)
Gorodno
Zarechnoye
Tumen'
Zhabinka
Bol'shiye Matsevichi
Kobrin
Antopol'
Drogichin (Drohiczyn)
Zhabchitsy
Berezhy
Stakhovo
Vidibor
Kolodno
Velyatichi
Dnieprovsko-Bugskiy Kanal
Janów (Ivanovo)
Opiskovichi
Novoselki
Radostov
Radyvylivka
Dyrvin (Divin)
Zaprudy
Khomsk (Chemsk)
Porech'ye (Porzecze)
Motol'
Sporovskoye
Chernoye
Ozero Bobrovskoye
Ozero Vygonovskoye
Vygonoshchi
Mal'kovichi
Telekhany (Telechany)
Dobroslavka
Logishin
Parokhonsk
Yazel'da
Gorodishche
Berezina
Bereza Kartuska
Bereza
Bloden'
Pruzhany
Seleta
Dobrovsh (Dobrzyn)
Dobrovichi
Shereshevo
Stereshevo
Lenovo
Shchuchin
Rozhanka (Reeanka)
Dyatlovo (Zdzięcioł)
Molchad'
Mitskevichi
Krasnoe
Novaya Mysh'
Zel'va
Slonim
Albertin
Gavinovichi
Zhirovitsy
Malaya Lopenitsa
Mizhevichi
Rozhany
Domanovo
Kosovo
Ivatsevichi (Wasewicze)
Ozero Vygonovskoye
Ozero Bobrovskoye
Kanal
Tsna (Cna)
Svyatitsa
Gantsevichi
Lyusino (Lusino)
Vygonoshchi
Mal'kovichi
Telekhany (Telechany)
Dobroslavka
Lyushcha (Luszcza)
Bostyni
Volya
Krasna
Yurkovichi
Lenin
Morech'
Ananchichi
Gavrilchitsy
Bol'shiye Chuchevichi
Volyta
Luninets (Luniniec)
Lunin
Lakhva (Lakhva)

tiekimas. Antraip karas nebūtų buvęs laimėtas. Savo laiku Moltkės patarimas vokiečiams buvo: statykite geležinkelius, bet ne tvirtoves.

Geležinkelis ir šiandieną yra viena iš pagrindinių priemonių, kuri netik palengvina krašto gynybą, bet sudaro ir būtinas sąlygas kariuomenės ir priemonių sutelkimui planuojamam puolimui. Taigi, ir gynyboje ir puolime geležinkeliai yra būtini.

Svarbūs yra ir didieji auto keliai, o taip pat ir vandens keliai. Šiuo, pastaruoju, atveju mūsų Nemunas yra svarbus netik kaip kliūtis, bet ir kaip vandens kelias.

Pažvelgę į žemėlapį, į geležinkelių tinklą, matome, jog dabartinės okupuotos Lietuvos pašonėje, pačioje jos pažastyje, einantieji geležinkeliai yra kaimyno gudo rankose, nors tos geležinkelių linijos ir eina gryniausiais Lietuvos etnografiniais plotais. Tie geležinkeliai būdami kaimyno rankose palieka Lietuvą visiškai atvirą iš rytų ir iš pietų krypčių bet kokiam priešo jėgų sutelkimui ir galimai invazijai.

Tos geležinkelio linijos yra: Polockas, Vileika, Molodečina, Lyda — rytuose ir Balstogė, Volkoviskas, Slanymas, Baranovičiai — pietuose.

Ypatingai mūsų krašto atžvilgiu opi yra pirmoji linija, kuri toliau užsiriečia Gardino link ir randasi dar šiapus Nemuno, taigi kerta per gryniausius lietuviškus kraštus. Kas valdo šią geležinkelio šaką, tas valdo ir visus priėjimus į mūsų krašto pačią širdį, per Vilnių į Kauną ir į Žemaičius. Tas kas valdo pietinę geležinkelio liniją, tas turi visus galimumus valdyti abu Nemuno augštupio krantus, taigi visą pietinę Lietuvą. Mūsų krašto saugumas diktuoja, kad tos dvi geležinkelio linijos turi būti valdomos lietuvių.

Pagaliau, vienas, gal ir pagrindinis, sienų saugumo faktorius yra kaimynai: kokia valstybė yra už sienos. Ar ten draugai, ar priešai?

Nei aiškinti netenka, kad siena nei su rusais, nei su lenkais, nei su vokiečiais nereiškia Lietuvai saugumo. Tik šiaurinė mūsų sienų dalis su Latvija, galima laikyti saugia, nes remiasi į draugišką kaimyną. Rytinė gi siena su Gudais šiuo metu saugumo atžvilgiu yra neaiški. Ji liks tol neaiški, kol nepaaiškės kas ateityje iš Gudijos išsivystys: nepriklausoma valstybė, ar Rusijos kolonija. Šiuo metu čia yra daugiau politinis kaip karinis klausimas.

Šiandien Lietuvos kaimynas pietuose irgi yra tas pats gudas, tik nesavame krašte įsikūręs. Iki Nemuno ir dar už jo tai vis lietuviški kraštai, kur jie betarpiškai jungiasi su lietuviškųjų jotvingų šalimi, nusitiesiančia iki pat Pripetės pelkių. Ten prie Pinsko ir Lietuvos Brastos iškyla Ukrainos teritorinės pretenzijos.

Ukrainiečiai vienintėlė iš didžiųjų slavų tautų su kuria Lietuva neturi jokių sąskaitų, nei kivirčų. Jei jie atgaus nepriklausomybę, kuo ukrainiečiai ir mes nedvejodami tikime, tai pietuose susikurtų vienintėlė didelė ir stipri valstybė, kuria mes galėtume pasitikėti. Taigi, saugumas diktuoja, jog bendra siena su Ukraina Lietuvai yra privaloma.

Tik atsirėmus šiaurėje į saugią sieną su Latvija ir į Baltijos jūrą, o pietuose į nepriklausomą Ukrainą, ateities Lietuva turėtų gerą viltį išsilaikyti nepriklausoma ir laisva toje jai likimo skirtoje Europos kryžkelėje, kur susiduria Rusų, Lenkų, ir Vokiečių interesai, nukreipti prieš Lietuvą. **Z. R.**

— — —

LOS ANGELES RAMOVĖNŲ VEIKLA

Š.m. vasario 5 d. įvyko ramovėnų sk. metinis susirinkimas, kuriam, dalyvių pageidavimu, pirmininkavo K. Liaudanskas, ilgametis sk. pirmininkas. Sekretoriumi buvo pakviestas A. Avižienis.

Apie 1966 metų veiklą pranešė sk. pirmininkas. Praeitais metais ramovėnų eilės padidėjo "deimantiniais" nariais. Penki nariai: dr. J. J. Bielskis, garbės gen. konsulas, dr. M. Devenis, rašytojas J. Balčiūnas-Švaistas, K. Pažemėnas, K. Vec-Zemelis, jų 75 m. amžiaus sukakties proga, kovo 19 d. buvo suruoštas pagerbimo vakaras.

Pravestas Lietuvos kariuomenės atkūrimo minėjimas ir Laisvės kovų invalidams aukų rinkimas. Skyrius talkino kitoms organizacijoms. Pravesti rinkimai į Centro valdomuosius organus.

Po veiklos apžvalgos sekė iždininko O. Žadvydo piniginės apyvartos pranešimas. Per 1966 m. gauta pajamų $587.65. Išlaidų — $401.96. Skyrius įstojo nariu—dalininku į Lietuvių Tautinius namus su $100 įnašu. Paskyrė aukas: Lietuvos laisvės kovų apžvalgos leidiniui — $100, Lietuvos laisvės kovų invalidams — $233 ir "Kariui" — $31.

Kontrolės komisija, patikrinusi piniginę atskaitomybę, rado tvarkoje, kuri susirinkimo buvo patvirtinta.

Susirinkime buvo svarstyti CV patiekti klausimai, pareiškiant nuomonę. VLIKe turėti savo atstovą, skyrius nepritaria, o taip pat dėl žymiųjų vardų, kuriais būtų vadinami skyriai, irgi pasisakyta neigiamai. Jau dalis skyrių turi įsigiję vėliavas, tektų naujus įrašus pakeisti, kas praktiškai sudarytų sunkumų. Be to, ilgi įrašai apsunkina susirašinėjimą ir spaudoje. Panašiai buvo galima apsieiti ir su CV priedu "Ramovė", tačiau kas nutarta, — neginčijama.

Šių metų veiklos plane numatyta: iškilmingai minėti 1941 m. lietuvių sukilimą, antrosios bolševikų okupacijos partizanų kovą ir tuo pačiu laiku suruošti antrosios bolševikų okupacijos meto pogrindžio spaudos ir dokumentinės medžiagos parodą. Minėjimas įvyks š.m. balandžio 30 d. šv. Kazimiero parapijos salėje. Programoje numatyta pamaldos už žuvusius kovotojus, teis. S. J. Palto paskaita. Meninę dalį išpildys akt. N. Apeikienė, sol. L. Zaikienė ir muz. O. Metrikienė. Minėjimą ramovėnai ruošia drauge su šauliais.

Kaip ir kiekvienais metais, bus ruošiamas kariuomenės atkūrimo minėjimasir Lietuvos Laisvės kovų invalidams aukų rinkimas.

Praeitų metų sk. valdyba buvo šios sudėties: pirm. K. Liaudanskas, sekretorius B. Narbutas ir iždininkas O. Žadvydas.

Šiems metams valdyba pasiskirstė: sk. pirm. — K. Liaudanskas, sekretoriumi — A. Avižienis ir iždininku — O. Žadvydas. Kontrolės komisija liko ta pati: V. Karalius, V. Apeikis ir K. Venclauskas. **O. Žadvydas**

KARIO REDAKCIJAI

Prašau paskelbti J. Mikuckio man rašyto laiško šią ištrauką: "Divizionas lydėjo kavalerijos 17-tos divizijos štabą. Lietuvos Brastoje buvo pasirašyta taika. Vokiečiai pasivijo, žadėjo leisti su arkliais (be ginklų) Lietuvon, bet, kaip paprastai, pasiėmė arklius, o mus visus patupdė belaisvių stovyklon. Taigi, išformavo Divizioną ne bolševikai..."

Pastaba: Liečia mano str. "Sveiki ... Sukaktuvininkai"..., KARYS 9 nr., 1966 m. **R. Liormonas**

← **Iškarpa iš žemėlapio išleisto The National Geographic Magazine 1958.**

Redaguoja —
Š. P. Petrušaitis
1561 Holmes Ave.,
Racine, Wisc.

Š. VLADAS ANDRIUKAITIS APIE PUTVINSKĮ

VLADAS MINGĖLA

Pirmiausia turiu nušviesti atsiminimų apie Putvinskį autorių — Vladą Andriukaitį. Jis gimė 1903.VIII 5 d. Kaune ir mirė 1936.VII.31 d., pačiame gyvenimo žydėjime, vos 32 m. sulaukęs. Šaulio Vl. Andriukaičio netekome tuomet, kai jis buvo labjausiai kūrybingas ir daug žadantis rašytojas. Net ir tokioje jaunystėje miręs, jis paliko savo tautai stambų literatūrinį palikimą:

1. **Žvalgo užrašai**, 1929 m., 2. **Audra Žemaičiuose**, romanas, 1930 m., 3. **Kovų Aidai**, 1931 m., apysaka, 4. **Kruvina laisvė**, 1933 m., 5. **Martynas Skroblas**, 1935 m. Jis buvo taip pat žymus publicistas, **Trimito** redaktorius. Prisimintinos yra ir jo apysakos: **Vytautas Didysis Kaune** (fantastinis apsakymas), **Girių Karalius** (senovės baudžiavos laikų melodramatinė apysaka ir daug kitų. Nuo 1922 m. jis dirbo Šaulių S-gos Štabe. Nuo 1930 m. buvo **Trimito** antrasis redaktorius. Rašė savo pavarde, arba slapyvardžiais, būtent: Andrius Varguolis, Tadas Žagaras, Vl. Andriuška, V. K., V. A. ir kt. 1920 m. dalyvavo Kauno šaulių žygyje prieš lenkus. Jis buvo besąlyginiai atsidavęs savo Tėvų Žemei lietuvis — patriotas, idealistas. Čia paminėtų knygų pakanka pažinti jų autorių: jo kilnumą, didelę Tėvynės meilę ir jo sielos švelnumą. Lietuvos gerovė ir lietuvybės idealai, bei lietuviškoji kultūra iš kiekvieno jo gabios plunksnos sunaudoto rašalo lašo spindėte spindėjo visoje jo kūryboje: romanuose, apysakose, atsiminimuose ir publicistiniuose straipsniuose. Visą savo trumpą gyvenimą jis aukojo vien motulei Lietuvai. Jis buvo mano geras bičiulis ir brolis šaulys. Savo brandžiuose atsiminimuose **Trimite** 1930 m. vasario 27 d., nr. 9, nepalyginamu įžvalgumu, jis charakterizuoja savo artimesnę pažintį su Vladu Putvinskiu.

VLADAS PUTVINSKIS ŠAULIŲ SĄJUNGOJE

(Atsiminimų nuotrupos)

Pirmą kartą Vladą Putvinskį pamačiau 1920 m. Niūrų rudens vakarą su bent dešimtimi draugų tiesiai iš mokyklos atėjome į Šaulių Sąjungos būstinę Laisvės Alėjoje 20 nr. užsirašyti į šaulius. Dideliuose raštinės kambariuose, daugelio elektros lempučių apšviestuose, buvo pilna skubančių, plušančių žmonių. Tarškėjo rašomosios mašinėlės, čerškėjo plunksnos, šlamėjo popierius, kas valandėlė skambėjo telefono skambutis.

Sustojome prie sienos netoli įėjimo, nedrįsdami paklausti baisiai užimtų raštinėje žmonių, kuriuo būdu į šaulius užsirašyti. Į mus niekas nekreipė dėmesio. Prastovėjome taip bent penkias minutes ir būtume dar ilgiau stovėję, jei į raštinę tuo tarpu nebūtų įėjęs augštesnio už vidutinį ūgį, pagyvenęs, ilgais žilstančiais ūsais ir trumpai kirptais galvos plaukais vyras.

—O jūs ko čia stovit, vyrai? — paklausė jis atsistojęs priešais.

— Į šaulius norime užsirašyti! — atsakėme keliais balsais.

—Taip ir sakykit! — nusišypsojo vyras, — kiek čia jūsų yra?

— Dešimt.

Vyras pašaukė pavarde vieną dirbusių raštinėje ir liepė paduoti dešimt blankų rašytis į šaulius.

—Klausau, pone viršininke, — atsakė pašauktasis.

Greit po to kiekvienas rankoje laikėme šapirografu išspausdintą anų laikų asmens pareiškimą įstoti į šaulius.

Vladas Putvinskis, tai buvo jis, paaiškino mums, kaip tuos pareiškimus užpildyti, pakalbino mus visus ir paskatino į darbą.

Apie Šaulių Sąjungos pirmininką ir viršininką Vladą Putvinskį tada ne kartą buvau girdėjęs. Pasakojo apie jį draugai, skaičiau jo nuo-

širdumu ir užsidegimu žavinčių straipsnių vos pradėjusiam tada eiti *"Trimite"*.

"Tai štai koks Putvinskis", pagalvojau.

Vaizdavausi aš jį kitokį: griežtą, išdidų, net piktą. O iš tikrųjų — malonus, kuklus su savo kariško tipo žalsvu, stačia apikakle, frenčium (švarku), kelnėmis "galife" ir su ilgais batais.

— Dabar, vyrai, jūs perpus šauliai. Eime parodysiu jums, kaip jūsų draugai mokosi rikiuotės.

Ilgoku, pusiau tamsiu, koridorium nuvedė visą mūsų būrį į salę. Ten skaičiai šviečiant daugeliui elektros lempučių, didelis jaunučių ir jau pagyvenusių šaulių būrys, karininko vadovaujamas, mankštinosi su šautuvais.

Įėję vėl sustojome pasieny. Šalia mūsų atsistojo ir Putvinskis. Jaučiausi lyg bažnyčioje esąs. Jausmai virė krūtinėje, akis hipnotizavo ginklai šaulių rankose ir jų rimti pasiryžę veidai.

— Kada mes mokysimės šaudyti? — paklausė vienas mūsų Putvinskį.

— Kad ir rytoj! — linksmai atsakė mums. Paspaudė visiems mums rankas ir išėjo . . .

— — —

1922 m. rudenį, dirbant man Šaulių Sąjungoje, prieš pat Vlado Putvinskio iš aktyvios sąjungos tarnybos išėjimą, teko su juo ilgesnį laiką pasikalbėti.

Buvau paskirtas dežuruoti prie sąjungos telefonų centralinio aparato. Vienui vienas pasilikęs daugelyje didelių ir nejaukių sąjungos būstinės kambarių, nuobodžias ilgo rudens vakaro valandas trumpinau kažkokios knygos skaitymu.

Ūmai išgirdau greitus tvirtus žingsnius koridoriuje. Laukdamas netikėto svečio, pakėliau galvą nuo knygos. Į kambarį įėjo Vladas Putvinskis.

Šokau iš vietos ir su pagarba paspaudžiau pratiestą man ranką.

— Truputį nuobodu tur būt? — paklausė nusišypsojęs Putvinskis.

— Teisybė, darbo ligi šiol kaip ir neturėjau, — nusijuokiau ir aš.

Atvertęs apsiausto skverną, Putvinskis atsisėdo priešais mane už stalo. Iš apsiausto kišenių gelmių išsitraukė tabokinę ir trumputę gerokai jau vartotą pypkę.

— O buvo laikai, kai dežuruojančiam toje vietoje šauliui nebuvo laiko nė atsidusti . . . Kovų metais per vieną vakarą gaudavom po dvidešimtį, o kartais ir net daugiau telefonogramų, pranešimų . . . Man tik retą naktį tekdavo ramiai pamiegoti . . . Bejausmis, šaltas ir toks įkyrus kartais telefono skambutis nuolat skambino, nuolat žadino, nuolat reikalavo darbo ir darbo . . .

Žiūrėjau į savo viršininko veidą. Jis buvo išvargęs, išbalęs; po akimis slapstėsi tamsūs rūpesčio šešėliai; gražios siauros rankos buvo mėlynomis gyslomis išraižytos. Tačiau jo balsas skambėjo liūdesiu, lyg pasiilgimu. Gaila jam buvo tų darbo ir nervuoto rūpesčio, galvojimo, planavimo laikų, gaila buvo "šalto bejausmio" telefono skambučio . . . Bent man taip atrodė . . .

— — —

Kelios savaitės prieš mirtį, pasibaigus tą dieną vykusiam šaulių rinktinių vadų suvažiavimui, Vladas Putvinskis netikėtai užėjo į šaulių klubą. Mažučiam, atskiram klubo kambaryje susėdę gurkšnojo alų keli rinktinių vadai, sąjungos tarnautojai ir šiaip jau šauliai. Visų nuotaika buvo linksma, kalba lengvai plaukė kasdieniio gyvenimo klausimais.

Įėjus Šaulių Sąjungos centro valdybos pirmininkui, visi tuojau kiek nutilo, pasislėpė oficiališkumo skraistėje.

Vladas Putvinskis, pasveikinęs visus, prisėdo prie stalo. Vikri bufeto tarnaitė bematant ir prieš jį pastatė indą su alumi. Pirmininkas nė vienu judesiu, nė akių mirktelėjimu nepasipriešino tam jos žygiui. Žinojau, kad jis svaigalų niekad nė lašelio neima į burną, ir nusistebėjau.

— Nejau ragaus alaus! — pamaniau net.

Vladas Putvinskis, kaip ir kiti, ėmė į rankas savo indą su alumi, tačiau kai kiti alų gėrė, jis savo indą statė atgal ant stalo; statė kažkaip nežymiai, sąmoningai nenorėdamas pabrėžti, kad negeria . . .

Praėjus kelioms dienoms, kažkokiu reikalu užklydęs į pirmininko kabinetą ir jo maloniai pašnekintas, išdrįsau paklausti:

— Kodėl Tamsta, pone pirmininke, toks didelis blaivininkas ir blaivybės kovotojas, aną dieną klube ne tik nestabdei kitų alų gerti, bet dargi pats, leidęs pastatyti sau alaus indą, kilnojai jį kartu su kitais?

Pirmininkas nusijuokė.

— O ar aš gėriau alų? — paklausė.

— Ne!

— Matai! Tai matei ne vien tu, bet ir kiti. Taip pasielgęs, aš šimtą kartų didesnį blaivybės darbą atlikau, negu būčiau savo blaivumą demonstravęs, prakilnius žodžius kalbėjęs apie girtavimo žalingumą ir t.t.

— Kiekvienas žmogus yra toks sutvėrimas, kuris kad ir blogiausią darbą dirbdamas, randa arba jieško to savo darbo pateisinimų.

(Red. pastaba: Straipsnis iš spaudai ruošiamos Vlado Pūtvio monografijos)

↑ L.K. Mindaugo šaulių kuopos 1967 m. valdyba. Sėdi iš k.: J. Šiaučiulis — I vicepirm., J. Strelienė — moterų skyriaus vadovė, Ig. Petrauskas — pirmininkas, S. Drešerienė — moterų skyr. vad. pavad., St. Rentas — savišalpos reikalams. Stovi: Br. Bagdžiūnas — iždininkas, P. Gabrys — sekretorius, A. Kalvaitis — II vicepirm., Pr. Dikaitis — korespondentas.

← L. K. Mindaugo šaulių kuopos valdybos pirmininkas Ig. Petrauskas perima kuopos vėliavą.

MINDAUGIEČIŲ VEIKLA

L. K. Mindaugo šaulių kuopos susirinkimas įvyko 1967.I.22 Aušros Vartų parapijos salėje, šaulių būstinės kambaryje, Montrealyje. Jį atidarė pirm. š. St. Barauskas, pakviesdamas š. J. Jurgutį pirmininkauti, o š. P. Gabrį sekretoriauti.

Iš padarytų pranešimų paaiškėjo kuopos praeitų metų veikla. Buvo suruoštas LŠS-gos įkūrėjo Vlado Pūtvio mirties sukaktuvių minėjimas. Vasaros metu suruošta puikiai pavykusi tradicinė šaulių gegužynė. Spalio mėnesy buvo iškilmingai paminėta kuopos dešimtmečio sukaktis. Kartu su savanoriais kūrėjais ir ramovėnais buvo paminėta Lietuvos kariuomenės atkūrimas. Talkininkauta Vasario 16 minėjime ir "Baltijos" stovyklos komiteto suruoštoje gegužynėje, pravedant prizinius šaudymus. Buvo dalyvauta Toronte Kanados šaulių dalinių valdybų suvažiavime. Šaudymo sekcija įsigijo vertingą pereinamąją dovaną.

Kuopos iždas turėjo 481.60 dol. pajamų ir 379.39 dol. išlaidų. Pasiųsta 40 dol. auka Laisvės kovų karo invalidams ir 26.35 dol. — C. V.

Revizijos komisijos pirm. š. Alf. Vazalinskas perskaitė darytos revizijos aktą, konstatuodamas kasos knygų gerą ir tvarkingą vedimą.

Ilgamečiui valdybos pirmininkui š. St. Barauskui dėl pablogėjusios sveikatos nebesutinkant tų pareigų užimti, slaptu balsavimu nauju pirmininku buvo išrinktas š. Ignas Petrauskas. Kiti valdybos nariai buvo išrinkti pusiau slaptu balsavimu ir pareigomis pasiskirstė sekančiai: š. J. Šiaučiulis I-sis vicepirm., š. A. Kalvaitis — II-sis vicepirm., š. P. Gabrys — sekretorius, š. Br. Bagdžiūnas — iždininkas, š. St. Rautas — savišalpa, š. Pr. Dikaitis — korespondentas, š. J. Strelienė — moterų vadovė, š. S. Drešerienė — jos pavaduotoja ir š. St. Vyšniauskas — šaudymo vadovas.

Rev. komisiją sudaro šauliai: Alf. Vazalinskas, J. Jurgutis ir K. Kiaušas. Susirinkimas užbaigtas iškilmingu kuopos vėliavos perdavimu naujam kuopos pirmininkui ir Lietuvos Himnu. Vėliau vyko sesių šaulių puikiai paruoštos vaišės.

J. Šiaučiulis

— — —

Šaulių skyriai "Trimito Aido" vardu pasriodė "Lietuviai Amerikos Vakaruose" ir "Nepriklausoma Lietuva" periodiniuose leidiniuose. Pirmasis — leidžiamas Los Angeles, Kalifornijoje. Skyrių tvarko Juozo Daumanto šaulių kuopos valdyba. "Nepriklausomos Lietuvos" savaitraštis išeina Montrealyje, Kanadoje. Šaulių skyrių redaguoja š. J. Šiaučiulis.

IŠ MŪSŲ VEIKLOS

LŠST CV narys Alfonsas Nevardauskas nuo sausio mėn. 15 d. išstojo iš CV ir S-gos, tačiau savo privatiniame laiške šio skyriaus redaktoriui rašo:

"Nors dėl tam tikrų aplinkybių buvau priverstas iš tremties šaulių šeimos išsiskirti, tačiau, dvasioje lieku ištikimas L. Š. S-gai. Ir iki grabo lentos dirbsiu tėvynės labui, kaip kad teko kuriantis Lietuvai ir vėliau Klaipėdos krašte iš meilės tėvynei aukotis".

— — —

Š. m. sausio mėn. 29 d. įsteigtas šaulių dalinys Hamiltone, Ont., Kanadoje. Steigiamajame susirinkime dalyvavo CV įgaliotinis š. inž. J. Preikšaitis, Toronto Pūtvio š. kp. pirmininkas š. S. Jokūbaitis, š. J. Zavys ir š. V. Bačėnas. Prie įsteigimo daug prisidėjo taip pat Aušros Vartų parapijos klebonas kun. J. Tadarauskas.

Laikinuoju dalinio pirmininku yra š. P. Vizbaras.

— — —

Jono Vanagaičio šaulių būrio Bostone veikla, dėl mažo narių skaičiaus ir dėl juos ištikusių nelaimių, buvo apmirusi. Persikėlus iš Brocktono į Bostoną š. inž. J. Stašaičiui, kur jis anksčiau gabiai vadovavo Martyno Jankaus šaulių kuopai, būrys vėl tapo atgaivintas. Kadangi būrys jau turi virš 20-ties narių, todėl pasirėmus LŠST 109 str. 3 p., šiam šaulių daliniui suteikiamas Jono Vanagaičio šaulių kuopos Bostone vardas.

Redaguoja E. PETRAUSKAITĖ, 926 W. 52nd Street, Chicago, Ill. 60609

Antanas Jasmantas

PRISIKĖLIMAS

Laukų balandžiai ūbauja pušyne.
Pavasaris, o Viešpatie, pas mus.
Atvožęs juodus arimus,
Žalių raštelių prirašysi:
Ir kils giesmė lyg vyturėliai,
Upeliai ūžaus ir skardens,
Kad iš numirusio akmens
Kalnelių šypsenoj mums prisikėlei.
Naktis nusilenkė. Ateina Rytas.
Ir Tu atgniaužtą delną pradarai:
Aloe varva pumpurai,
Grumsteliai nusigandę ritas,
Ir obels drobule tava vyniojas.
Tik kas, o Viešpatie, slidžiais
Takelių mūsų paledžiais
Skubės Tau apkabint rasotas kojas?

ŠAULĖS VEIKLA NEPRIKLAUSOMOJE LIETUVOJE

Nuo senų laikų lietuvė pasižymėjo dideliu patriotizmu, puoselėjo savo šeimos ir tautos papročius. Neretai mūsų istorijoje užtinkame moterų, kurios aukojosi savo Tėvynei: vienos kaip karžygės, kitos savo veiklą išvystė spaudoje, o kaimo moteris, prie ratelio sėdėdama, mokė savo vaiką rašto, nors pati būdama menkai raštinga. Tik dėka mūsų savo tėvynę mylinčių motinų mes galime šiandien didžiuotis vyskupu Valančium, Kudirka, dr. Basanavičium, Vaižgantu ir daugeliu kitų. Lietuvė visais laikais buvo aktyvi savo tautos gyvenime.

Atgavus nepriklausomybę mūsų tautai atsidarė nauji darbo plotai, pareikalavę didelio ryžto ir pasišventimo. Tuo sunkiu metu lietuvė nesėdėjo rankas sudėjusi. Ne viena motina, išleisdama sūnų savanorį ginti savo tėvynę, laimino jį kryžiaus ženklu; nors širdis plyšo iš skausmo, bet nepasakė: "Sūnau neik, pasilik namuose!" Net pradžios mokyklos mokinės savo darbo dalį skyrė mūsų kariaujančiai kariuomenei. Mokytojų vadovaujamos, vakarais iki pusiaunakčių, megzdavo pirštines, kojines. Savaitgaliais eidavo per kaimus rinkdamos aukas. Paskui sudarydavo siuntinius, kuriuos siųsdavo į frontą, kad nors valandėlei pradžiugintų karo laukuose esančius brolius. Taip mokytojų buvo nuteikta jaunoji karta. Ir toji įžiebta tėvynės meilės kibirkštėlė daugumai liepsnojo visą gyvenimą. Vėliau, gal, ne viena iš jų įstojo į Šaulių Sąjungą ir dirbo savo kraštui.

1919 m. įsikūrus Šaulių Sąjungai, jau matome vyrams talkininkaujant ir moteris. Tačiau šaulės, dirbdamos kartu su vyrais šauliais, negalėjo tikrai išryškinti savo veiklą. Kada 1927 m. buvo išrinkta pirmoji Kauno moterų skyriaus valdyba, šaulių moterų veikimas žymiai pagyvėjo. Daugiausia buvo kreipiamas dėmesys į sanitariją, auklėjimą, sportą, globą.

Šaulės suprato, kad jaunimas — tautos ateitis. Tad daug laiko ir darbo buvo skiriama jaunimui. Buvo ruošiami vaidinimai, steigiamos sporto sekcijos, organizuojami chorai. Toks jaunimo subūrimas turėjo didelės reikšmės: jis lavinosi ir laikas nebuvo leidžiamas veltui.

Veiklesniuose skyriuose - būriuose, rudens ir žiemos metu, šaulės vakarodavo. Tų vakarojimų metu buvo skaitoma ir nagrinėjama mūsų garbingojo vado, Vlado Putvio, raštai, kuriuose buvo galima rasti tiek daug sielai peno. Be to, buvo mokomasi austi juostas ir dirbami įvairūs rankdarbiai. Kai kur į tuos vakarojimus būdavo kviečiamos ir ne šaulės, kad daugiau pritraukus į šaulių eiles. To-

Šaulių 1935 m. suruošta rankdarbių paroda Židikuose.

kie vakarojimai labai maloniai nuteikdavo, tikrai pasijausdavo esančios vienos šeimos seserys.

Šaulės ruošdavo tautodailės parodas. Provincijos miesteliuose, tos parodos gal ir nebuvo didelio masto, bet kiek gražių senoviškų audinių, juostų buvo galima užtikti kaimuose. Renkant eksponatus kaimo moterys dažniausia pasakydavo, kad nieko neturinčios. Bet paprašius praverti svirne tas senąsias skrynias dažnai galėdavo rasti tikrai gražių audinių, kartais ir labai senų. Tada būdavo patenkintos ir šaulės ir eksponato savininkės.

Buvo stropiai mokomasi rikiuotės, kad iškilmių metu ir moterys mokėtų gražiai, drausmingai žygiuoti. Be to, kartais, šaudymo pratimuose mėgdavo dalyvauti ir kai kurios šaulės, kartais net už vyrus daugiau taškų sušaudydamos, žinoma, ne visada.

Moteriai įgimta ką nors globoti ir rūpintis silpnesniais. Tad sesėms ne svetima buvo ir globa. Ir toje srityje sesės daug širdies parodė. Kai kuriuose būriuose buvo jau paprotys Kalėdų metu ruošti neturtingiems vaikams eglutes su dovanėlėmis. Sykį, viena mergaitė, dėkodama už dovaną, sako: "Kai aš užaugsiu ir aš būsiu šaulė." Tokios eglutės turėjo ir auklėjančios reikšmės.

Per Vėlines ar kitas tautines šventes šaulės puošdavo savanorių-kūrėjų, brolių šaulių, arba kitų įžymių veikėjų kapus. Mirusiųjų prisiminimas yra labai gražus paprotys. Buvo daug dėmesio kreipiama ir į sanitariją: buvo ruošiamos paskaitos visuomenei, sanitariniai kursai šaulėms, kad reikalui ištikus, ar karui kilus, visada būtume pasiruošusios. Kas svarbiausia, sesės šaulės skleidė blaivybės idėją. Šaulė, gerbdama savo uniformą ar tautiškus rūbus, niekados negerdavo svaiginamų gėrimų. Buvo stengtasi, kad šaulė vispusiškai lavintųsi. Visus tuos darbus darbelius sudėjus krūvon, jausdavome gyvą veikimą.

Tik gaila, kad tas produktingas darbas neilgai tęsėsi. Po didžiosios mūsų 20 metų šventės, kada džiaugėsi visa Lietuva, greit gyvenimo vaga pakrypo kita linkme. Užplūdus Lietuvon raudonajam amarui, šaulių Sąjunga uždaroma, o kartu ir mūsų sesių šaulių gražūs užmačiai nuslopinami. Pradėta veikti slaptai. Turime gyvų pavyzdžių, kad broliai ir sesės savo priesaikos nesulaužė, geriau pasirinko garbingą mirtį, negu būti išdaviku. 1941 m. birželio mėnesį viena iš sesių — J. G., Mažeikių rinktinės, — žuvo nuo raudonųjų kulkos gražiose Ventos pakrantėse. Žuvo — nes norėjo ištęsėti duotąją priesaiką.

Mes, sesės, prisimindamos taip netolimą praeitį, turime neužmiršti savo pareigų ir čia tremtyje, rodydamos savo šauliškę veiklą tikru, nuoširdžiu darbu. Pirmiausia pradėkime nuo savęs: ar viską darome, kaip tikra šaulė turi daryti? Jei esi jauna vaikų motina, ar auklėji vaikučius lietuviškoje dvasioje, ar kalbi su jais gryna lietuvių kalba, ar namuose yra puoselėjami lietuviški papročiai? Jei vyresnė, senų laikų šaulė, stenkis būti pavyzdžiu, būk santūri, nuoširdi. Kiek galint reikia padėti išlaikyti lietuvišką dvasią jaunimo tarpe, sudaryti jam sąlygas gražiai, kultūringai tarpusavy bendrauti.

Tad, kartu į darbą, visos, mielos Sesės!

M. B.

Mielą Sesę EMILIJĄ PETRAUSKAITĘ, Š. T. redaktorę, jos mylimai mamytei Lietuvoje mirus, nuoširdžiai užjaučiame ir kartu liūdime.

Moterų Šaulių vadovė
ir visos šaulės

LIETUVIAI KARIAI laisvajame pasaulyje

Pavergtoje Lietuvoje Augščiausias Teismas, vedamas teis. Burneikio, Panevėžyje teisė buvusius partizanus net po 20 metų. Tie nelaimingi patriotai lietuviai man gerai pažįstami. Povilas M. Tamulionis, iš Vabalninko apylinkėse, o dabar ilgai dirbęs Pasvalio rajone viename kochoze. Kitas — buvęs partizanas, St. Šarknas veikęs Panevėžio apylinkėj. Jie abu gavo po 10 metų darbo katorgos.

JAV 5 armijos štabas iš Čikagos išsikelia į Fort Sheridan. Čia dirbo nemažas skaičius ir lietuvių karių.

— **Alen Petrulis,** kilęs iš Bridgeporto, dabar tarnauja JAV kariuomenėje ir yra V. Vokietijoje.

— **Ltn Šimaitis,** Čikagietis sekmingai tarnauja JAV armijoje. Jis, kartu su namiškiais, susilaukė iš Lietuvos savo sesutė Agnelės. Jaunai lietuvaitei linkime čia laimingai gyventi!

— **Povilas Kaxnas,** gyvenęs Roselande, sulaukęs 66 m. atsiskyrė iš gyvųjų tarpo, jis yra buvęs Lietuvos savanoris kūrėjas. Jis sirgo ir buvo pusiau paralyžuotas.

— **Kpt. J. Beržinskis** buvo atvyiš Japonijos JAV karinės bazės į savo tėvelio laidotuves Čikagoje.

— **Pietų Vietname** vis žūva Aerikos kariai. Vasario mėnesį vien tik iš Čikagos ir apylinkių žuvo 23 kariai. Kovojančiųjų tarpe, Vietname yra ir daug lietuvių: **Petronis, Balskus, Petkus** ir kt. Visi artimieji laukia jų sugrįžtant sveikų.

— **Antanas Grincevičius,** gyvenęs Town of Lake, paliko šį pasaulį. Jis priklausė Dariaus ir Girėno klubui, buvo II Pas. karo veteranas.

— **V. Zalakevičius** Paryžiuje atsivežęs propagandinę filmą, ją rodė filmologijos muzėjuje plačiai visuomenei. Toje filmoje vaizduojama, kaip Lietuvos krašte buvo sunaikintas partizanų — miško brolių sąjūdis ir jų kova su raudonuoju okupantu. Mūsų didvyriai partizanai parodyti šlykščiausiais banditais, kenkiantys Lietuvai. Gėda Paryžiaus lietuviams, kurie talkininkavo jam ten tą filmą rodyti!

— **Romas Baika,** kilęs iš Bostono, dabar tarnauja Amerikos kariuomenėje. Iš P. Vietnamo jis buvo nuvykęs keliom dienom, į Tokijo. Jis iš ten galėjo paskambinti namiškiam į Bostoną ir pasikalbėti su tėvais. Nors brangoka, bet pasiilgimas savųjų Tolimuoso Rytuose lietuvių karių yra labai didelis, todėl nepamirškime jų ir rašykime laiškus, siųskime spaudos ir ko tik jie pageidauja.

— **Walteris Mileckis** JAV armijos karys, jaunas lietuvis žuvo P. Vietname. Kilęs iš Brooklyno, kur gyvena jo tėveliai. Jis dirbo prie mašinų, žuvo kai komunistai iš pasalų užpuolė karius, Mėnulio sugrįžimo paliaubų dienoje.

— **Martynas Avelis,** Lietuvos kariuomenės puskarininkis, ilgą laiką dirbęs Fort Will miškuose, mirė Toronto ligoninėj.

— **Vincas Kareckas** iš Rockfordo, kuris dabar yra Pietų Vietname negalėjo atvykti palaidoti savo tėvelio, kuris mirė Rockforde.

— **Julius Pakalka,** Vasario 16 d. proga paskyrė 500 dol. auką, kad ateinančiais metais būtų paskirta premija kantatai sukurti, kuri nusakytų Nepriklausomybės kevų karių ir partizanų darbus, žygius bei veiksnus prieš Lietuvos okupantus.

— **Algis Augaitis,** dabar tarnauja JAV armijoje prie nelaimingų atsitikimų tyrinėjimo dalinio, kuris stovi Nancy mieste. Jau beliko tik 7 mėnesiai tarnybos, todėl ją baigęs, grįš į Čikagą ir stos mokintis į universitetą.

— **Algis Rimas,** iš New Yorko, nesenai atlikęs karo tarnybą leitenanto laipsniu, išėjęs atsargon, išlaikė egzaminus į Užsienio diplamatinę tarnybę. Jis yra New Yorko skautų akademikų narys.

— **Ltn. S. L. Bujevas,** išvyko iš Čikagos Pietų Vietnamą, kur eina mokytojo pareigas kariuomenėje.

— **Kęstutis Mikonis,** kuris šiuo metu gyvena Alabamoje atlieka karinę tarnybą

— **Vitas J. Paškauskas** iš Čikagos, pateko į JAV karo akademiją parinktas iš 11 kandidatų.

— **Visvaldas Balskus,** kovojęs Mekong Deltos rajone su komunistais, susirgo malarija. Dabar jis yra ligoninėje ir prašo artimųjų, bei tautiečių jam parašyti laiška. Jo dalinio draugų daug kas patenka į ligoninę, nes sunkios sąlygos ir neįprastas vargas klampinėti po balas, sukelia daug ligų dėl nuovargio. Jis yra čikagietis.

Philadelphijoje vasario 18 d. buvo pagerbtas gen. št. mjr. Antanas Impolėnas, sulaukęs 60 metų amžiaus. Ta proga ALTS-gos Philadelphijos skyrius suruoštame pobūvyje sukaktuvininkui įteikė dovanėlę. Nuotraukoje skyriaus pirmininkas Petras Mitalas sveikina sukaktuvininką Antaną Impolėną. (Iš Dirvos)

— II Pas. karo ir Korejos "policinių veiksmų" metu amerikiečių jėgos turėjo didžiausius nuostolius nuo priešo artilerijos ir minosvaidžių. Kitoks vaizdas matomas Vietnamo veiksmuose. Iš 3185 sužeistų, trijų mėnesių laikotarpyje (lapkričio 1965 - sausio 1966), 16% buvo sužeista granatų skeveldrų, 19% — minosvaidžių ugnies, 35% — rankinių ginklų. Tai parodo, kad amerikietis pėstininkas, pirmoje eilėje, yra įveltas į tiesioginės—artimas kautynes su priešo pėstininku ir kad vietkongiečiai veda partizaninį karą nenaudodami artilerijos (kuri judriose ir džiunglių kautynėse apsunkina paslankumą ir reikalinga specialių transporto priemonių, kelių, tiekimo priemonių, specialaus, palyginamai, sudėtingo tarnybos apmokymo, vadų parengimo ir t.t.).

— Gen. ltn. S. K. Čubarov, Baku srities gynybos viršininkas, "Krasnaja Zvezda" žurnale rašydamas apie praeitų metų sovietų karinius pratimus, pabrėžė ypatingą reikalą parengti karius psichologiniai karo veiksmams, naudojant branduolinės energijos ginklus, nes karinių pratimų metu buvo pasireiškęs kovotojų ypatingas nerviškumas ir pasimetimas tuose daliniuose, kur buvo naudojami tokie ginklai.

— Aerojet gen. corp. viceprezidentas W. R. Kirchner pareiškė, kad yra patobulintas būdas padidinti atsparumą plieno, kuris vartojamas šarvams. To pasekmėje raketų ir šarvuočių gamybos kaina sumažės 40%. Tuo pačiu bus galima išvystyti geresnes technikos savybes: atsparesnis plienas — mažesnio reikia svorio konstrukcijai; to vieton bus galima naudoti kitus įrengimus, arba padidinti greitį — šarvuočiams tas ypatingai svarbu. Karo laivų statyboje šis patobulinimas taip pat turės žymios įtakos.

— Išrastas būdas gaminti šovinio tūteles naudojant oro spaudimą, panašiai kaip stiklo gaminius — pūtimo būdu — tik su tokiu skirtumu, kad šiuo atveju metalo "burbulas" pučiamas į iš anksto pagamintą formą; toks "pūtinys" — tūtelė — reikalauja labai mažai išbaigimo tekinimo mašinom. Sutaupoma labai daug metalo perliedinėjimo, kuris susidarydavo iki šiol naudotu gamybos būdu, drožiant tūtelę iš vientisinio gabalo. Pagaminti tūtelę iš metalo "burbulo" trunka 0.1 sekundės.

— **Paradoksas.** 1966 metai tarpo atominiame laikotarpyje. Atominės bombos, tolimo našumo raketos, kurių kiekinį monopolį turi dvi valstybės. Tų valstybių politikai visuomet pabrėžia, kad jėga nėra sprendžiamasis faktorius. Pasaulio politikoje mažos valstybės, kurios neturi atominės energijos ginklų, ne tik turi svarų žodį, bet gali ir "įspirti" galinguosius. Tai jau pripažinimas, kad ultimatyvus karas "neįmanomas".

Niekad tų galingų valstybių vyrai nedėjo tiek pastangų nusiginkluoti. Tačiau nežiūrint skelbiamos lygybės JT posėdžiuose, trys valstybės viską daro, kad jėgos monopolį išlaikytų savo rankose. Jie tikina, kad atominiai ginklai yra saugūs tik sovietų, britų ir amerikiečių rankose ir pavojingi — vokiečių, kiniečių ar prancūzų sandėliuose.

Kiekviena valstybė piešia skirtingus paveikslus: kiniečiai (komunistai) — nekomunistinis pasaulis turi būt pakeistas jėga; Maskva: priedangoje taikingos koegzistencijos, kapitalistai stengiasi apsupti komunizmą; Amerikos valdžia: Sovietai darosi nepavojingi, kai atsiėmė savo atomines raketas iš Kubos bazių. Vakarų Europos valstybės mano, kad Amerika gali bendradarbiauti su Sovietais ir tuo pačiu metu stiprinti NATO prieš Sovietų Sąjungą, ir karo ar taikos sprendimą laikyti savo rankose. De Gaulle mano galįs balansuoti sovietus prieš "amerikiečių hegemoniją", remtis Sov. Sąjunga, kad išlaikytų Vo-

← Lengvasis raketsvaidis

Vidutinis raketsvaidis

VASARIO 16 ŠVENTĖ MIAMI, FLORIDOJE

Vasario Šešioliktoji buvo atšvęsta vasario 19 d. Lietuvių (ne raudonųjų) Klube. Programą pravedė ALTO sk. pirm. A. Kaulakis. Jis ir pagrindinis šventės kalbėtojas, Val. Šimkus, savo kalbose iškėlė didelius nuopelnus senosios Lietuvos kariuomenės, Mindaugo-Vytauto laikų, o taip pat ir jaunosios — Laisvės kovų savanorių karių.

Buvo pakviestas tarti žodį, tuo metu Floridoje atostogavęs, kūrėjas-savanoris plk. R. Liormonas. Jis pareiškė:

"Man, 1918 metų kūrėjui-savanoriui, tarnavusiam nepriklausomos Lietuvos kariuomenėje iki pat Lietuvos okupacijos, 1940 m. birželio mėn., yra begalo malonu matyti tokį skaitlingą lietuvių patriotų susirinkimą į mūsų didžiausią ir svarbiausią šventę — Vasario Šešioliktosios minėjimą. Tik

karių-savanorių pralietas kraujas Vasario 16 d. nutarimą, atstatyti nepriklausomą Lietuvą, įkūnijo. Antraip, tas nutarimas būtų ir likęs tik nutarimu. Aš labai augštai vertinu vietos komitetą, surengusi šį iškilmingą minėjimą, ir visus čia susirinkusius širdingai sveikinu, nes tai aiškiai parodo mūsų Tėvynės okupantui — maskoliui ir mūsų paraudusiems jų talkininkams — parsidavėliams, kad Nepriklausomos Lietuvos dvasia yra dar gyva lietuvių širdyse ir kad pasiryžimas atkovoti mūsų pavergtą Lietuvą dega mūsų širdyse. Aš linkiu, kad ši dvasia ir pasiryžimas būtų su mumis kasdien."

Minėjimas buvo baigtas menine dalimi. D.

HARTFORDO RAMOVENAI

Kiekvieno žmogaus, neatsižvelgiant, kuriai tautai jis priklauso, jo įgimtų ir auklėjimo savybių pagrinde glūdi: Tėvynės meilė, pareiga jai ir pasiaukavimas, darbštumas ir drausmė arba susiklausymas.

Lietuvio kario širdyje šios savybės ypač ryškiai atsispindi. Tačiau lietuvis karys turi dar vieną būdo bruožą — kuklumą. Kuklumą ir Tėvynės meilę, jis paveldėjo iš savo lietuvės motinos, pasiaukavimą Tėvynei, darbštumą ir drausmę jam davė lietuviška mokykla. Tad nenuostabu, kad lietuvis karys, nors ir išblokštas iš savo žemės, įsijungęs į ramovėnų eiles, daug padarė lietuviškai veiklai svetur pagyvinti, daug daro ir, tikėki-

(nukelta į 95 psl.)

---

kietiją nuginkluotą, tuo tarpu, jis nori gauti Vokietijos paramą prieš "anglosaksus" ir taip pat turėti Vašingtono apsaugą prieš Maskvos užpuolimą (ar ne puikus politiškas manevras jei tai būtų galima padaryti!). Vokiečiai siekia sujungti NATO su Europos bendra politika Atlanto pakraštyje; dėka tos sąjungos, eventualiai, rytinė su vakarine dalimi būtų sujungta, turėtų pilnas ginklavimosi galimybes ir pilną (jei ne visus viršijantį) balsą tarptautinėje auditorijoje.

Visa tai yra galimybių ribose, tačiau yra tikra, kad ne viskas įmanoma realizuoti. Rezultate, gi, pasaulis stovi ant auksinio amžiaus slenksčio (materialiai) ir tuo pačiu, tik menko paslydimo dėka, gali nuriedėti į chaosą ir sunaikinimą viso ką žmogus iki šiol pajėgė sukurti. "Koks žavingai įspūdingas ir baisus spektaklis" — baigia E. A. Mowrer savo apžvalginį straipsnį "Pasaulis 1966, ištisas paradoksas".

— Šaltieji ginklai — dujos, platesniu mastu naudotos I Pas. kare, šiuo metu retai kur minimos, tarytum visai neegzistuotų. Tikrumoje I Pas. kare naudotos nuodingos medžiagos ir metodai, kaip ir daugumoje visa karinė technologija, pakeitė savo veidą. Laboratorijos nesustojo jieškojusios naujų veiksmingesnių ir laiko reikalavimams atatinkančių, cheminių medžiagų kurios, reikalui ištikus, būtų panaudotos vykdant politinius ar militarinius uždavinius.

Daugelį kartų buvo minėta, įvairiomis progomis ir įvairiose vietose, kad politinė ir militarinė etika nuolat kinta, tuo pačiu ir karinių priemonių pritaikymas, atatinkamam laikotarpy, yra tipingas. Šiandieninės, taip vadinamos, atominės bombos šešėlyje nuodingų cheminių medžiagų pritaikymas ginklams yra kiek užtemdytas, tačiau Vietnamo veiksmuose jos jau buvo panaudotos. Šalia policijos plačiai naudojamų ašarinių dujų, kiek per slaptumo uždangą yra viešumon praėję, yra keletas nusistovėjusių medžiagų, kurios vienur ar kitur yra jau naudojamos ir numatomos naudoti karo atveju. Viena iš tų tai nervų dujos, 1938 m. vokiečių pagamintos, **Sarin**; šiuo metu jos yra amerikiečių nuosavybė. **GB (Sarin)** chemikalas yra skystoj formoj, augštos virimo ir žemos šalimo temperatūros, ypatingai nuodinga medžiaga, staigiai veikianti organizmą. Labai mažoj koncentracijoj paraližuoja, ilgesnį laiką būnant šios medžiagos įtakoje — žudo. Dujos yra bespalvės ir bekvapės. Veikia nervų sistemą. Didesnėje koncentracijoje žudo staiga. Kita nervus veikianti medžiaga tai **VX**, kuri veikia per odą, tolygiai kaip ir per kvėpavimo sistemą. Mažoj koncentracijoj veikia panašiai kaip **GB**, didesnėj labai staigiai žudo.

Kitos mažiau veiksmingos, tai **CN** — ašarinės dujos, veikiančios nevien akių, nosies, ar burnos odą, bet visą kūną ir tai trijų minučių bėgyje. **CS** — tos pačios grupės, tačiau sukeliančios krūtinės skausmus, aštrų kosulį ir vėmimą paveikia organizmą 10 minučių bėgyje. **DM** — veikia kaip kartūs pipirai, graužia akis, kvėpavimo sistemą, ausis, sukelia galvos ir krūtinės skausmus, vėmimą. Mažesnis kiekis šių medžiagų paverčia žmogų neveiksmingu dviem vanaldom. Paminėtina viena iš cheminių medžiagų, tai **LSD** (Diethylamido rūgštis). Ši medžiaga vartojama medicinoje pacientams aiškinant psichines ligas. LSD verčia žmogų elgtis nenormaliai, pakeičia individo įprastą būdą (katė apnuodyta LSD visą laiką gaudė neesamą pelę). Ši medžiaga tiesioginiai karo tikslams vargu gali būt panaudota, bet yra pasekminga daugelyje kitų atvejų. Tenka pridėti, kad LSD didesniame kiekyje sužaloja organizmą ir visą nervų sistemą.

Šiomis dienomis amerikiečiai Vietname panaudojo Dichlorophenoxyacetic rūgšties skiedinį, kad pašalintų medžių lapus, po kuriais džiunglėse slėpėsi Vietkongo tiekimas vykstantis į pietus. Ši medžiaga nepavojinga organizmui ir nepakenkia dirvožemiui.

Minėtos medžiagos gali būti paskleistos įvairiomis priemonėmis. Nūdieninis tikslas būtų laikinai demoralizuoti karines jėgas, ar kurią valstybės sritį. Dujos kurios žaloja, ar neša mirtį, labiausiai yra efektingos tuo, kad jos yra nematomos ir nejaučiamos, ir gali pasiekti urvus, slėptuves ir miškuotas vietas. Pasekmingai gali būti naudojamos diversantų paraližuoti komunikacijos centrus ir t.t. Naudojant mažesnėj koncentracijoj kovotojų veiksmingumas būtų sustabdytas tik trumpam laikui, iki puolantysis užimtų svarbius pasipriešinimo punktus, nenaikinant gyvosios jėgos. (Spaudos žiniomis, egiptiečiai sovietų lėktuvais nešamas dujines bombas jau mėto ant Yemeno gyventiečių, žudydami visai nieko bendro su karu neturinčius žmones.)

Reikia skaitytis su galimybe, kad komunistiniai kraštai neatsilieka nuo amerikiečių ir "šaltųjų ginklų" pažangoje. B. B.

Kario ir visuomenininko pagerbimas; 94 psl. virš.: kpt. Jurgis Kiaunė su ponia atvyksta į minėjimą—akademiją suruoštą jo 70 metų amžiaus sukakties proga; kairėje — prof. J. Puzinas, ta proga skaitęs paskaitą; apačioje: plk. J. Šlepetys įteikia sukaktuvininkui dovaną. Šiame psl.: Irena Veblaitienė taria dailųjį žodį; garbės prezidiume iš k.: J. Sirusas, S. Kiaunienė, J. Kiaunė, A. Jurgėla, dr. A. Budreckis, kons. A. Simutis. Pagerbimas įvyko vasario 11 d. Carnegie Endowment salėje, New Yorke. Nuotraukos L. Tamošaičio

(Atkelta iš 93 psl.)

mės, dar daugiau padarys; tačiau jis visuomet kuklus — be didelio garsinimosi.

Ir Hartfordo ramovėnai, pradėję savo veiklą 1951 m. balandžio mėn. 8 dieną, ją tęsia ir plečia be didelių garsinimų — kukliai, bet intensyviai. Tos dienos, pirmojo — steigiamo susirinkimo protokole rašoma: — Susirinkimą pradėjo Vaclovas Nenortas ir paprašė pirmininkauti plk: Albertą Liutermozą. — Toliau suminėtos dalyvių pavardės — viso 14.

Šiandieną skyriaus sąraše skaitome 45 pavardės. Iš to skaičiaus 30 lanko susirinkimus, moka nario mokestį ir, bendrai yra aktyvūs lietuviškoje veikloje; dešimt moka nario mokestį, bet susirinkimų nelanko, o likusieji yra neaktyvūs.

Nuo 1951 m. skyrius narių skaičiumi žymiai paaugo ir veikime yra judrus. Tas rodo, kad ramovėnų veikla vertinama, suprantama ir reikalinga, o jų darbais vis daugiau įdomaujamasi.

Neturiu užmačių profesionalo kario vardui pasisavinti, todėl apsilenkiu su taip jau artima tylaus darbo savybe, norėdamas pažymėti pereitų metų skyriaus atliktus darbus. Susirinkimas įvyko gruodžio mėn. 10 dieną, 19 val. 30 min., Lietuvių Amerikos Piliečių klubo mažojoje salėje, 227 Lawrence St. Hartforde. Susirinkimo tikslas — metinė skyriaus valdybos ataskaita ir 1967 m. valdybos ir kontrolės komisijos rinkimai.

Valdybos vardu pranešimą padarė skyriaus pirmininkas Vaclovas Nenortas. Jis pranešė iš eilės kas buvo numatyta atlikti, kas atlikta ir ko valdyba, dėl vienokių ar kitokių aplinkybių, negalėjo įvykdyti. Pranešimą jis užbaigė šiais žodžiais:

— Stebūklų nepadarėm, bet darėm, ką esamomis sąlygomis galėjom padaryti . . .

Padaryta labai daug! Metų bėgyje įvyko 5 susirinkimai, turėta 8 valdybos posėdžiai, surengtas pavasarinis parengimas, apie 80 nuošimčių surinkta nario mokesčio, iš gautų pavasarinio parengimo pajamų nupirkta medžiagos ir pagamintos dvi vėliavos — viena Lietuvos Trispalvė, kita JAV. Vėliavos padovanotos Šv. Trejybės Lietuvių parapijai Lietuvos kariuomenės šventės, Lapkričio 23-sios, proga. Jos buvo kun. klebono Matučio pašventintos ir yra laikomos bažnyčioje. Pati šventė buvo paminėta ramovėnų užprašytomis lietuviškomis mišiomis ir turiningu kun. klebono Matučio pamokslu. Mišių metu giedojo muz. Jurgio Petkaičio vedamas mišrus "Aido" choras, kuriame ir dalis ramovėnų dalyvauja. Po pamaldų, Lietuvių Amerikos Piliečių klubo patalpose, įvyko bendri ramovėnų pusryčiai. Skyrius sustiprėjo finansiniai. Įskaitant, kad ramovėnų valdybos nariai aktyviai dalyvavo ir kitose lietuviškos veiklos darbuose, tad atlikta nemažai. Valdybos sąstatą sudarė: Vaclovas Nenortas — pirmininkas, Juozas Benešiūnas ir Stepas Zabulis — vicepirmininkai, Jonas Osuchas — sekretorius ir Antanas Mockus — iždininkas. Ši valdyba sekmingai vadova-

(perkelta į virš. 3 psl.)

A.A. DR. JUOZAS PETRONIS

Kovo 5 dienos rytą, Bostone, Carney ligoninėje, mirė agronomijos daktaras, savanoris-kūrėjas Juozas Petronis.

Velionis buvo gimęs 1899 m. balandžio 2 d. Marijampolės apskrity. Marijampolėje baigė keturias klases gimnazijos, užėjus I Pas. karui pasitraukė į Rusiją, kur Voroneže baigė gimnaziją. Grįžęs Lietuvon kiek pasilsėjęs 1919 m. stojo savanoriu į Lietuvos kariuomenę. Būdamas kariuomenėje baigė Karo mokyklos II laidą ir gavo jaunesniojo leitenanto laipsnį. Kada Lietuvos padangėje karo audros prasiskleidė, iš kariuomenės pasiliuosavo ir išvyko į Vokietiją Halės universitetan. Ten 1926 m. įsigijo agronomo diplomą. Grįžęs Lietuvon devynis metus dirbo Statistikos biure, vesdamas Lietuvos žemės ūkio statistiką. Vėliau dirbo Ž. Ūkio rūmuose ir kitose Ž.Ū. ministerijos žinybose.

II Pas. karo metu, vokiečių okupacijos metu, trumpą laiką buvo Žemės Ūkio generalinis tarėjas ir kiek vėliau "Sodybos" instruktorius. Grįžtant vėl raudonajam siaubui, antrajai komunistų okupacijai, jis su šeima pasitraukė į Vokietiją. Ilgesnį laiką gyveno Hanau lietuvių stovykloje. Čia jis planavo Lietuvos žemės ūkį. Kad grįžęs Tėvynėn taptų naudingesniu, studijuoja ir įsigyja agronomijos daktaro laipsnį.

Į Ameriką su šeima atvyko 1949 m. Bostono uoste juos šiltai pasitiko anksčiau čia gyvenusi Prano Martinkaus šeima. Iš pradžių Juozas su šeima apsigyveno Pensilvanijos valstybėje, kiek vėliau gyveno Brocktono ir Marijanapolio lietuvių vienuolynuose, kur dirbo ūkio vedėju. Paskutinė ir ilgesnė gyvenamoji vieta buvo Bostonas, iš kurios jis jau niekur nebesvajojo keltis.

Jis dažnai sielodavosi lietuviškuoju jaunimu, kad nenuklystų nuo lietuviškojo kelio ir įsitikinimų. Organizacijose jis veikliai dalyvavo. Nuo 1913 m. buvo ateitininkas. Rusijoje, Voroneže, būdamas moksleiviu, tampriai dirbo su ateitininkais ir ten, kartu su kitais ateitininkų vadovais, revoliucijai siaučiant, bolševikų buvo areštuotas. Priklausė krikščionių demokratų pasaulėžiūrai. Buvo Ūkininkų Sąjungos centro valdybos narys ir pirmininkas, o Amerikoje tos sąjungos atstovas Vlike.

Visuomet jis buvo linksmas, entuziastas ir didelis gamtos mėgėjas, jos mylėtojas. Lankydavo visus kultūrinius parengimus ir minėjimus. Geriausią jis vietelę rasdavo ir maloniai jausdavosi tai savo Nepriklausomybės kovų draugų savanorių-kūrėjų ir ramovėnų tarpe. Jis buvo punktualus, kuklus ir stropus šių organizacijų narys.

Paskutinei žemiškai kelionei, atsisveikinimui su giminėmis ir draugais, velionis buvo pašarvotas Kaspero koplyčioje. Daug gražių gėlių puošė jo aplinką, prisiųstų giminių, organizacijų ir draugų. Bostono ramovėnai, pridengę karstą Tautine vėliava, su garbės sargybomis atidavė jam paskutinę pagarbą. Skyriaus valdybos pirmininkas tarė atsisveikinimo žodį ir pareiškė nuoširdžią užuojautą jo žmonai Rozalijai, sūnui inž. Aloizui ir dukteriai Danutei Izbickienei ir artimiesiems. Rytojaus dieną, kovo 8, ramovėnai teikė paskutinį patarnavimą palydėdami jį iš koplyčios į lietuvių Šv. Petro bažnyčią ir į N. Kalvarijos kapines.

Kapinėse atsisveikinimo žodį tarė kun. M. Vembrė ir savanorių-kūrėjų vardu, kolega Pranas Martinkus.

K. Šimėnas

A.A. LTN. LEONAS KARBŪNAS

Mirtis nežiūri į akis, ji ateina Visagalio siųsta bet kurioj vietoj ar atsitikime. Čia noriu paminėti mūsų kariuomenės buvusį karininką Leoną Karbūną, kuris mirė Toronte vasario mėn. 22 d. 7:43 val., tesulaukęs vos 53 metų.

Toronto policija rado velionį atsidūrusioje mašinoje, gatvėje, sukniubusį prie vairo. Daktarų išaiškinta, kad važiuodamas siaurom Toronto gatvėm, jis buvo sukrėstas, o kairėje pusėje, šone, augo nepiktybinis auglys, kuris nuo sukrėtimo galėjo trūkti ir sveiką, pilną energijos vyrą pasiųsti aminybėn. (Žiūr. virš 3 psl.)

Ltn. L. Karbūnas, išaugęs Žemaitijos centre, Tauragėje baigia komercinę gimnaziją, įstoja į Karo mokyklą A. Panemunėje ir ją 1938 m. baigia. Vėliau jis vyksta į Panevėžį, į 4 pėst. pulką, kur jį užklumpa pirmoji bolševikų okupacija. Jis su Lietuvos kariuomenės daliniais patenka į Pabradės poligoną. 1941 metais laimingai išsisuka iš karo sūkurio. Hitlerio okupacijos metu tarnauja geležinkelių apsaugoj. Artėjant antrą kartą į Lietuvą Sovietų Rusijos kariuomenei, jis laimingu būdu, per Sėdą, per Dresdeną patenka į Vokietiją ir gyvena Koburge, Wiurzburge ir kt. Susikūrus Lietuvių Sargybų kuopoms, įstoja ir eilę metų būna čia vertėju, nes puikiai kalbėjo net keliom kalbom: vokiečių, rusų, anglų, lenkų ir kt. Fuldoj eidamas šias pareigas, Amerikos kario uniformoje, jis su visais gerai susigyveno, tačiau jo planai buvo su šeima išvykti į Kanadą.

1948 m. vėlai rudenį jis atsiduria Albertos provincijoje, sesers šeimos prieglaudoje. 1952 m. atvyksta į Torontą ir dirba Simpsono prekybos bendrovėje, kur greitai įgyja gerą pasitikėjimą. Čia iškilo nesutarimas, nes bendrovė pradėjo Leoną spirti, kad priimtų Kanados pilietybę, o jis, tikėdamas į Lietuvos laisvę ir turėdamas giliai širdyje Lietuvos kariuomenės priesaiką, visą laiką delsė ir net atsisakė darbo.

Sumanus ir veržlus jo gyvenimas pasisuka į savarankiškumą. Jis įstoja į "North Sylva" bendrovę, kuri buvo vos besikurianti. Tik dėka jo, jam atsidavus, "N. Sylva" tampa rimta firma, jis būna keletą metų jos pirmininku.

Toronto lietuviai L. Karbūną gerbė ir juo pasitikėjo. Jis visad padėdavo broliui lietuviui, ar tai būdamas kariuomenėje, ar karo sūkury, ar tremtyje ir čia Kanadoje — taip išsireiškė "TŽ" vienas iš jo draugų.

Jo įkurta su kitais bendrovė įnešė į Kanados Lietuvių Fondą keletą šimtų dolerių, o Čikagoje gyvenanti Makarų šeima jį įrašė į LF nariu.

Pasiliko giliai nuliūdusi jo žmonelė, sesuo ir kiti artimieji esantieji Lietuvoje. **Bal. Brazdžionis**

— — —

ATSIŲSTA PAMINĖTI

D. Velička, **Lietuvių kalbos pratimai**, mokyklai ir namams, II sąsiuvinys. Išl. Pedagoginis Lituanistikos Instiutas, 1967 m. Čikagoje. 84 psl. rotatorinis leidinys; $2.00.

J. Audėnas. **Paskutinis posėdis**, atsiminimai. 278 psl., viršelis P. Lapės; $4.00; išleido Romuva, 1966 m. New Yorke.

HARTFORDAS — (iš 95 psl.)

vo skyriaus veiklai iš eilės keletą paskutiniųjų metų.

Apie finansinį skyriaus stovį, pranešimą padarė iždininkas Ant. Mockus. Iš jo pranešimo paaiškėjo, kad skyrius, metų bėgyje, parėmė BALFą 10 dol. auka, įmokėtas Centro Valdybai Tautos Fondo įnašas 20 dol., atsiskaityta su CV nario mokesčio nuošimčiu — 23.25 dol. už 1965 m., įmokėta 10 dol. CV Premijų Fondan ir, atskaičius visas kitas išlaidas, susirinkimo dienai kasoje buvo grynais pinigai 253.98 dol.

Kontrolės komisijon įėjo: Ignas Simonaitis — pirmininkas ir Petras Simanauskas ir Kazys Mikalauskas — nariai. Pranešimą padarė Ignas Simonaitis. Knygos ir visa atskaitomybė rasta tvarkoje ir visi pateisinamieji dokumentai atitiko padarytiems įrašams.

Valdybos ir Kontrolės Komisijos pranešimai susirinkusiųjų buvo atydžiai išklausyti ir priimti.

Valdyba, išbuvusi kelis metus iš eilės skyriaus vadovybėje, kad ir prašoma — nesutiko pasilikti dar vienai metų kadencijai, todėl buvo pereita prie rinkimų. Balsų daugumą išrinkti: Špakauskas Pranas, Juralis Vincas, Palubinskas Matas, Vaitais Kostas ir Maslauskas Adolfas. Kandidatais paliko Baltrukonis Petras ir Raščius Jonas.

Kontrolės Komisijos nariai buvo perinkti tie patys: Ignas Simonaitis, Petras Simanauskas ir Kazys Mikalauskas.

Metai pasibaigė, darbų buvo nuveikta daug. Kad galėtumėm dar daugiau nuveikti, reikėtų prisiminti Lapkričio 23-sios minėjimo metu, pamoksle, pasakytus kun. klebono Matučio žodžius: — Tikėjimas, Dievo ir Tėvynės meilė, sujungus kartu, sudaro didelę jėgą....

Girdint tuos žodžius, man kilo mintis, o kad visi įsijungtume į aktyvų savo organizacijos darbą, ar ne pataptume ir mes bent maža tos jėgos dalimi? **A. Maslauskas**

— — —

Sovietų "Švietimo" komisaras Lunačarskis savo metu skelbė: "Mes neapkenčiame krikščionybės ir krikščionių, net geriausi iš jų turi būti laikomi pikčiausiais mūsų priešais. Jie skelbia artimo meilę ir gailestį, kas yra visai priešinga mūsų principams. Mums reikia neapykantos, štai ko! Mes turime išmokti kaip neapkęsti, nes tik tada užkariausime ir valdysime pasaulį."

Tuo tarpu, naujai išrinktasis Illinois senatorius, krikščionis Charles Percy savo kalboje pabrėžė: "Mes negalime pradėti kariauti kokius tai šventuosius karus prieš komunizmą." Tokius posakius kartodavo senis Norman Thomas, amžinasis socialistų ir komunistų kandidatas į Amerikos prezidentus, kai 1961 m. gėdingai, Kiaulių įlankos tragedija, pasibaigė Kubos invazija, prez. Kennedžiui vadovaujant. **A.O.N.R.**

— — —

SKAITYTOJAI RAŠO

....Nors aš jau kaire akimi visai nebematau, o dešinės akies regėjimas irgi nekoks, bet vistik, dar per padidinamą stiklą galiu orientuotis, kas yra miręs, kas yra dar gyvas iš Nepriklausomos Lietuvos 1919-1920 metų kariu, savanorių ir nesavanorių, kovojusių dėl tėvynės, apie kuriuos jūsų žurnalas pasakoja... Nenustosiu prenumeravęs KARĮ ir aklas būdamas. Ir mano žmona noriai jį skaito ir man patiekia žinias... Teikitės priimti Jums ir visam KARIO štabui mano pagarbos pareiškimą ir geriausias linkėjimus. (Priedo čekis —20 dol.).

Juozas Ugianskis
(Kav. plk.ltn.)
Grand Rapids, Mich.

— — —

AUKOJO KARIUI

$62.00 — L.V.S. "Ramovė" Clevelando sk.. **$10.00** — J. Liorentas, Chicago, Ill. **Po $5.00** — A. Mikoliūnas, Euclid, Ohio; K. Morkūnas, Cleveland, Ohio; Alb. Repšys, Melrose Park, Ill. **Po $4.00** — J. Abraitis, Chicago, Ill.; Jz. Andrikonis, Manchester, Conn.; A. Barančiukas, Chicago, Ill.; Vl. Garsys, Worcester, Mass.; Jz. Pragulbickas, Elizabeth, N.J.; Z. Rimas, Brooklyn, N.Y.; Z. Rumša, Chicago, Ill.; P. Simanauskas, Hartford, Conn.; M. Vitkus, Detroit, Mich. **Po $3.00** — V. Kačergius, Montreal, Canada; A. Rėklaitis, Chicago, Ill.; A. Tveras, Chicago, Ill. **$2.20** — Br. Lesčinskas, Chicago, Ill. **Po $2.00** — Alf. Baika, Boston, Mass.; K. Dūda, Boston, Mass.; J. Garmus, Echo Lake, Pa., I. Kisielius, Somerville, N.J.; I. Krasauskas, Hartford, Conn.; A. Krišciūnas, Boston, Mass.; Jz. Kukarskas, Baltimore, Md; E. Legeckis, Jamaica, N.Y.; A. Lukas, Detroit, Mich.; J. Petrauskas, Philadelphia, Pa.; J. Šlapelis, Cleveland, Ohio. **$1.50** — Vl. Grudzinskas, Beverly Shores, Ind. **Po $1.00** — J. Bielskis, Rockford, Ill.; A. Diržys, Brooklyn, N.Y.; W. E. Lagenpušas, Vokietija; A. Pocius, Rockford, Ill.; J. White, Wheelwright, Mass.

KARIO LEIDINIAI

H. Sienkievičius, KRYŽIUOČIAI, 3 tomai, viso 1116 psl. Vertė K. Jankūnas; dail. V. K. Jonyno spalvuotas piešinys viršelyje ir aplanke. Vieno tomo kaina $3.50 (I t. išparduotas).

V. Biržiška. PRAEITIES PABIROS, 352 psl., daug paveikslų, įrišta. Kaina $6.50 (Prenumeratoriams — $5.50).

O. Urbonas, ŽALGIRIO MŪŠIS, 94 psl. teksto, 16 specialių iliustracijų ir dvispalvės mūšio schemos. Viršelis su aplanku. Kaina $3.00 (Prenumeratoriams $2.50). Šis veikalas yra atžymėtas ypatinga Ramovės premija.

Z. Raulinaitis, DURBĖS MŪŠIS, 96 psl., daug iliustracijų. Atspausta iš 1960 m. Kario. Kaina $1.25 (Prenumeratoriams $1.00). Laimėjęs metinę Ramovės premiją.

Z. Raulinaitis, AISČIAI KARINĖS ISTORIJOS ŠVIESOJE, 64 psl., iliustruotas. Atspausta iš 1961 m. Kario. Kaina $1.25 (Prenumeratoriams — $1.00). Laimėjęs metinę Ramovės premiją.

Z. Raulinaitis, GALINDAI PRIEŠ ROMĄ, 80 psl. Kaina $1.25.

Z. Raulinaitis, HUNŲ ŽYGIS Į PRŪSUS, 32 psl. Kaina $1.00;

O. Urbonas, DIDŽIOJO ŠIAURĖS KARO FRONTAS LIETUVOJE I dalis, 117 psl. Atspausdinta iš 1958 ir 1961 m. Kario, gausiai iliustruota, 250 egz. Laimėjęs metinę Ramovės premiją. Kaina $1.75 (Prenumeratoriams — $1.50).

O. Urbonas, DIDŽIOJO ŠIAURĖS KARO FRONTAS LIETUVOJE II dalis — kaina $1.75.

J. Variakojis, 4 P. L.K. MINDAUGO PULKAS. Kaina $3.50.

Z. Raulinaitis, VAIDEVUTIS, 64 psl. Kaina $1.25.

Naujas leidinys

P. ŽILYS

SUOMIŲ SOVIETŲ KARAS

1939 - 1940

Leidiniai išleisti Suomijoje apie Lietuvą ir Lietuvoje apie Suomiją Lietuvos Garbės konsulo iniciatyva ar jam bendradarbiaujant (1925-1940 m.).

Maža, ekonominiai ir kariniai silpna valstybė kariavo su milžinu ir apgynė savo nepriklausomybę.

Kaip tas galėjo įvykti?

Kaip Suomija pajėgė atsispirti?

Ar ryžtinga Suomių kova galėjo būti pavyzdys mums ginti Lietuvos nepriklausomybę?

Ar Lietuvos, Latvijos ir Estijos vyriausybės tiksliai pasielgė kapituliuodamos prieš Rytų barbarų ordas? Ar būtume daugiau laimėję priešindamiesi?

Toki ir panašūs klausimai yra nuolat iškeliami ir dar niekam nepavyko į juos patenkinamai atsakyti.

Gen. št. plk. Povilas Žilys, paruošdamas ir parašydamas šią knygą, patiekia daug medžiagos tų klausimų svarstymui ir teisingų atsakymų suradimui.

176 psl. knyga su gausybe schemų ir iliustracijų iš Suomių fronto kainuoja 3.50 dol. KARIO prenumeratoriams, tačiau, duodama žymi nuolaida.

Prenumerata JAV-se ir užsienyje: Metams — $6.00, pusmečiui — $3.00; atsk. nr. — 60¢. Skelbimai pagal susitarimą. Pinigus siųsti šiuo adresu:
KARYS
916 Willoughby Avenue
Brooklyn, N.Y. 11221, U. S. A.

Čekius, arba "Money Order" adresuoti "KARYS" vardu.
Keisdami adresą nedelsdami praneškite KARIUI, pažymėdami naująjį ir senąjį adresą.

*

Rankraščiai redakcijoje nesaugomi.

Įvairių autorių straipsniai skelbiami KARYJE nevisada reiškia redakcijos ar leidėjų nuomonę.
KARYS išleidžiamas kiekvieno mėnesio pradžioje. Jam skiriami straipsniai turi pasiekti redakciją nemažiau dvi savaites prieš išleidimą.